

ZOO
LIBEREC

ARCHA

DIVIZNA

LIDOVÉ
SADY

2023

ZPRÁVA O ČINNOSTI

Zoo Liberec, příspěvková organizace

OBSAH

A. Úvodní část.....	3
a. Název a sídlo organizace.....	4
b. Odpovědní zpracovatelé.....	4
c. Předmět činnosti.....	4
d. Mise, vize, hodnoty organizace.....	6
e. Členství v odborných profesních organizacích.....	7
f. Soupis pracovišť.....	7
g. Organizační struktura 2023.....	8
h. Počet zaměstnanců.....	9
B. Statistické údaje.....	10
a. Návštěvnost.....	11
I. Celková návštěvnost Zoo Liberec, příspěvková organizace v roce 2023.....	11
II. Zoo.....	11
III. SEV DIVIZNA.....	11
IV. LIDOVÉ SADY – kulturní centrum.....	11
V. ARCHA.....	11
b. Inventarizace.....	12
c. Pohyb zvířat v roce 2023.....	16
C. Specifická odborná část.....	20
a. Zoologická zahrada.....	21
I. Stálé expozice.....	21
II. Záchrana druhů, ex situ projekty.....	22
III. Projekty in situ.....	27
IV. Výměna zkušeností, přednášky, prezentace.....	30
V. Vědeckovýzkumná a badatelská činnost.....	32
VI. Ediční a publikační činnost.....	32
VII. Jiné výkony a aktivity organizace.....	32
VIII. Opravy.....	35
IX. Investice.....	36
X. Akce pro návštěvníky.....	37
XI. Novinky.....	38
XII. Sponzoři a partneři.....	38
XIII. Dobrovolníci.....	38
b. ARCHA – záchraná stanice pro druhy české přírody, městský útulek.....	39
I. Útulek pro opuštěná a nalezená zvířata ze zájmových chovů.....	39
II. Záchraná stanice pro handicapované živočichy.....	39
III. Ekovýchova.....	40
IV. Návštěvnost.....	40
c. SEV DIVIZNA – středisko environmentální výchovy.....	42
I. Filozofie nabízených programů.....	42
II. Základní nabídka.....	43
III. Novinky v nabídce.....	43
IV. Opravy.....	43
V. Investice.....	43
VI. Návštěvnost.....	43
d. Kulturní centrum LIDOVÉ SADY.....	44
I. Filozofie nabízených programů.....	44
II. Počty koncertů.....	44
III. Komorní hudba.....	44
IV. Počty divadelních představení.....	44
V. Vzdělávací akce.....	44
VI. Společenské akce.....	44
VII. Komerční akce.....	44
VIII. Lidové sady dětem.....	45
IX. Hudební kurzy.....	45

X.	Taneční kurzy pro dospělé	45
XI.	Výstavní činnost	45
XII.	Vyhlídková věž	46
XIII.	Dětský koutek	46
XIV.	Novinky v nabídce.....	46
XV.	Opravy.....	46
XVI.	Investice	46
a.	Analýza tvorby výnosů.....	49
b.	Rozbor výnosů 2023	50
c.	Rozbor čerpání rozhodujících položek nákladů	50
d.	Zhodnocení nákladů ve srovnání s předchozím rokem	52
e.	Plnění soustavy ukazatelů k rozpočtu.....	53
f.	Zhodnocení čerpání účelových prostředků a dotací	54
g.	Vyhodnocení doplňkové činnosti a mimorozpočtových zdrojů	54
h.	Finanční fondy	55
i.	Stav pohledávek a závazků	56
j.	Výsledky vnitřní a vnější kontrolní činnosti.....	56
k.	Návrh na rozdělení zlepšeného hospodářského výsledku	56
l.	Bilance mzdových nákladů za rok 2022 – hlavní i vedlejší činnost	56
D.	Závěrečná část.....	57
a.	Zhodnocení období ředitelem	58
I.	Významné události ovlivňující chod organizace.....	59
II.	Nové aktivity.....	59
III.	Výhled na další rok	59

A. ÚVODNÍ ČÁST

---

a. NÁZEV A SÍDLO ORGANIZACE

Zoo Liberec, příspěvková organizace
se sídlem Lidové sady 425/1, 460 01 Liberec 1
IČO: 10973583
DIČ: CZ10973583
zapsaná v obchodním rejstříku u Krajského soudu v Ústí nad Labem v oddíle Pr, vložka 1191
zastoupená MVDr. Davidem Nejedlem, ředitelem organizace

b. ODPOVĚDNÍ ZPRACOVATELÉ

David Nejedlo, ředitel
Romana Zajdová, ekonomka
Luboš Melichar, zoolog
Marta Dostálová, marketing
Aleš Kočí, SEV DIVIZNA
Lenka Čápková, ARCHA
Michal Kadlec, Lidové sady a Dětský koutek

c. PŘEDMĚT ČINNOSTI

HLAVNÍ ČINNOST

- Organizace má poslání v souladu s právem Evropských společenství přispět k zachování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů a jejich prostředí, a to prostřednictvím chovu jednotlivých druhů v lidské péči, jakožto záložních populací, se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů; výzkumu divokých druhů v lidské péči i ve volné přírodě a prostředí, ve kterém se vyskytují; účasti na projektech spojených s ochranou volně žijících druhů; a účastí na zdělávání laické i odborné veřejnosti, jakož i vychovávání veřejnosti k ochraně přírody, v souladu se zákonem o zoologických zahradách č. 162/2003 Sb. Příspěvková organizace soustřeďuje v expozicích a chovatelských zařízeních vybrané druhy zvířat, zejména těch, kterým hrozí vyhubení. Ve spolupráci s národními a mezinárodními institucemi, jejichž členy se může stát, organizuje jejich chov, účastní se výzkumu, vzdělávání a projektů na ochranu divokých druhů v místě jejich přirozeného výskytu. Touto činností se zapojuje do celosvětového úsilí o zachování ohrožených druhů zvířat a prostředí, ve kterém se vyskytují. Ve svých zařízeních může poskytovat i péči handicapovaným či státem zabaveným zvířatům. Expozice slouží i k informování veřejnosti o problémech ochrany přírody a životního prostředí a k soustavnému ekologickému vzdělávacímu a výchovnému působení. Příspěvková organizace vytváří ve svém areálu prostředí vhodné pro oddech návštěvníků a obyvatel města a pro využití volného času. Organizace chová a provádí výzkum druhů v podmínkách, které směřují k zajištění biologických a ochranných požadavků jednotlivých druhů a požadavků na zajištění populace, zdraví a pohody druhů jak v péči člověka, tak ve volné přírodě. Za tím účelem zejména:
  - obohacuje jednotlivým druhům vyhrazené výběhy pro ně specifickými doplňky a udržuje vysokou úroveň chovu, ustájení a reprodukce živočichů s kvalitním programem veterinární péče a výživy a jejich předvádění návštěvníkům; vytváří vyvážené a esteticky účinné prostředí svého areálu jako celku i v jednotlivých expozicích; zabezpečuje výstavbu, rekonstrukci, modernizaci a běžnou údržbu chovatelských, expozičních a dalších technických, hygienických a jiných zařízení určených provozem zoologické zahrady, péči o areál včetně lesoparku a služby návštěvníkům;
  - předchází šíření parazitů a původců nákaz z vnějšího prostředí pomocí technických a proti-nákových opatření; vede o své kolekci živočichů průběžné záznamy způsobem přiměřeným sledovanému druhu; provádí likvidaci odpadů z provozu příspěvkové organizace;
  - provádí a účastní se výzkumu prospěšného pro ochranu druhů a jejich biotopů; provádí a účastní se praktické ochrany přírody za účelem ochrany druhů v jejich přirozeném prostředí;
  - účastní se vzdělávání formou výuky, publikací a transferem znalostí;
  - účastní se školení v ochranných a výzkumných dovednostech nebo výměny informací ve vztahu k ochraně druhů, chovu ohrožených nebo vzácných druhů živočichů v lidské péči s cílem uchování biologické rozmanitosti mimo jejich přirozená stanoviště nebo v jejich přirozeném prostředí, nebo se účastní odborně zajištěného znovu vysazování druhů volně žijících živočichů do původních areálů výskytu /repatriace, reintrodukce/, spolupracuje s národními a mezinárodními institucemi působícími v oblasti péče o životní prostředí ochrany přírody, výzkumu a vzdělávání; v případě potřeby spolupracuje i s dalšími zařízeními, které pro svůj provoz potřebuje.
- Prodává, kupuje, směňuje, dává a přijímá do deponace zvířata k uskutečnění svých chovatelských a expozič-

ních programů a plánů s jinými subjekty v tuzemsku i zahraničí; přijímá dary zvířat; dále je oprávněna darovat zvířata v souladu se zákonem č. 162/2003 Sb. o podmínkách provozování zoologických zahrad v platném znění; tyto úkony provádí buď přímo, nebo za účasti zprostředkovatelských organizací; obdobně získává a vydává rostliny, chovatelská zařízení a prostředky, léky, pomůcky, stroje a další předměty a materiály k zajištění svého provozu; prodává a vyměňuje rostliny včetně pomůcek k jejich pěstování, prodává, vyměňuje a kupuje krmivá a může provádět vlastní výrobu krmiv a vlastní zemědělskou výrobu.

- V oblasti ochrany přírody provádí zpracování odborných studií a poradenství. Organizace podporuje výchovu, vzdělávání a osvětu veřejnosti k ochraně přírody a životního prostředí, zejména pořádáním vzdělávacích aktivit, které mají různou formu a využívají různých metod. Pro tyto vzdělávací aktivity si zřídila příspěvková organizace mimo jiné specializované středisko ekologické výchovy, jehož náplní je i příprava a realizace ekologických výukových programů a vzdělávání odborné veřejnosti například z řad pedagogů, pracovníků zoo a podobně. Příspěvková organizace dále provádí osvětu návštěvníků především poskytováním informací o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech;
- Informuje o ochranných projektech, na kterých spolupracuje nebo je sama realizuje; spolupracuje s národními a mezinárodními organizacemi působícími v oblasti environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty nebo organizuje součinnost při osvětových a vzdělávacích akcích pro širokou veřejnost; v případě potřeby spolupracuje i s dalšími zařízeními, které pro svůj provoz potřebuje; organizuje v oboru své činnosti odborné vzdělávací aktivity, setkání, sympozia, přednášky, výměnné burzy, výstavy a podobné akce, zajišťuje výrobu informačních a vzdělávacích materiálů.
- Organizace zajišťuje provoz Centra pro zvířata v nouzi, tzn. provoz: útulku pro nalezená a opuštěná zvířata ze zájmových chovů; záchranné stanice pro handicapované živočichy fauny ČR podle § 5 odst. 9 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny; ekologické vzdělávací stanice
- Podle zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči, ve znění platných předpisů, a prováděcích předpisů řídí a koordinuje výkon veřejné správy, a tedy zajišťuje hrazení nákladů spojených s odchycením a karanténováním odchyceného zvířete, není-li jeho chovatel znám: v rámci ochranných a zdlouhých opatření provádí odchyt toulavých psů a koček, popř. jiných na nebezpečnou nákazu vnímavých zvířat v místě a době nařízení zákazu volného pohybu zvířat, provádí odchyt psů a koček a jejich umístění v izolaci Centra v součinnosti s Policií ČR nebo městskou policií, je-li jejich odchyt v zájmu ochrany zdraví lidí a zvířat, popř. v jiném veřejném zájmu; vede o nich evidenci a pečuje o ně podle chovatelských a veterinárních zásad
- v souladu s platnými právními předpisy provádí programy kastrace a tlumení populace zdivočelých zvířat
- při vydávání odchycených zvířat chovateli postupuje podle § 42 zákona o veterinární péči
- zajišťuje sběr kadavérů na území města a jejich následnou likvidaci, hradí náklady na odstranění uhynulého zvířete, není-li jeho majitel znám
- podle § 1058 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zajišťuje pro města a obce na základě uzavřené smlouvy či objednávky výkon činností orgánu příslušného k přijetí nalezených zvířat;
- zajišťuje předání zvířat původním vlastníkům nebo do náhradní péče nových osvojitelům; jedná s vlastníky zvířat o náhradě nákladů, které vznikly v souvislosti s opatrováním nalezeného zvířete, a po uplynutí marné lhůty od nálezu zvířete zastupuje města a obce ve věcech majetkových v případě převodu vlastnických práv ke zvířatům
- provádí regulaci toulavých a opuštěných zvířat v souladu s ustanovením § 13 b zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů
- Organizace provozuje vydavatelskou a nakladatelskou činnost.
- Organizace zajišťuje provoz Kulturního a společenského centra Lidové sady a vykonává činnost kulturní, kulturně vzdělávací a zábavní, pořádá kulturní produkce, zábavy, výstavy, veletrhy, přehlídky, kurzy, prodejní a obdobné akce.
- Organizace zajišťuje provoz Dětského koutku v lidových sadech, kde vytváří prostředí vhodné pro oddech návštěvníků a obyvatel města a pro využití volného času.

DOPLŇKOVÁ ČINNOST

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona

Hostinská činnost

Prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin

d. MISE, VIZE, HODNOTY ORGANIZACE

POSLÁNÍ ZOO LIBEREC

Vtáhnout lidi do světa zvířat takového,
jaký je – jedinečného, rozmanitého
a ohroženého. Tento svět chránit a zároveň bavit, těšit a vzdělávat lidi.

VIZE ZOO LIBEREC

Zoo Liberec je stabilní a vyhledávaná, mezinárodně uznávaná organizace s nejstarší historií v Česku.
V týmu zaměstnanců zoo pracují světově uznávaní odborníci,
díky kterým zoo významně přispívá k ochraně přírody u nás i ve světě.
Zoo Liberec je otevřená společnost, která prostřednictvím kvalitních kulturně-vzdělávacích programů motivuje
a inspiruje veřejnost k zodpovědnému a aktivnímu životu.

HODNOTY ZOO LIBEREC

Otevřenost
Stabilita
Profesionalita
Inovativnost
Důvěryhodnost
Vnitřní soudržnost

e. ČLENSTVÍ V ODBORNÝCH PROFESNÍCH ORGANIZACÍCH

UCSZOO Unie českých a slovenských zoologických zahrad
Union of Czech and Slovak Zoological Gardens

EAZA Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií
European Association of Zoos and Aquaria

IZE Mezinárodní asociace zoopedagogů
International Zoo Educators Association

WAZA Světová asociace zoologických zahrad a akvárií
World Association of Zoos and Aquariums

Species 360 Mezinárodní systém registrace živočišných druhů

f. SOUPIS PRACOVÍŠŤ

Zoo Liberec

Lidové sady 425/1
Liberec 1, 460 01

SEV DIVIZNA

Javorová 33
Liberec 1, 460 01

KSC Lidové sady a Dětský koutek

Lidové sady 425/1, Liberec 1
Liberec 1, 460 01

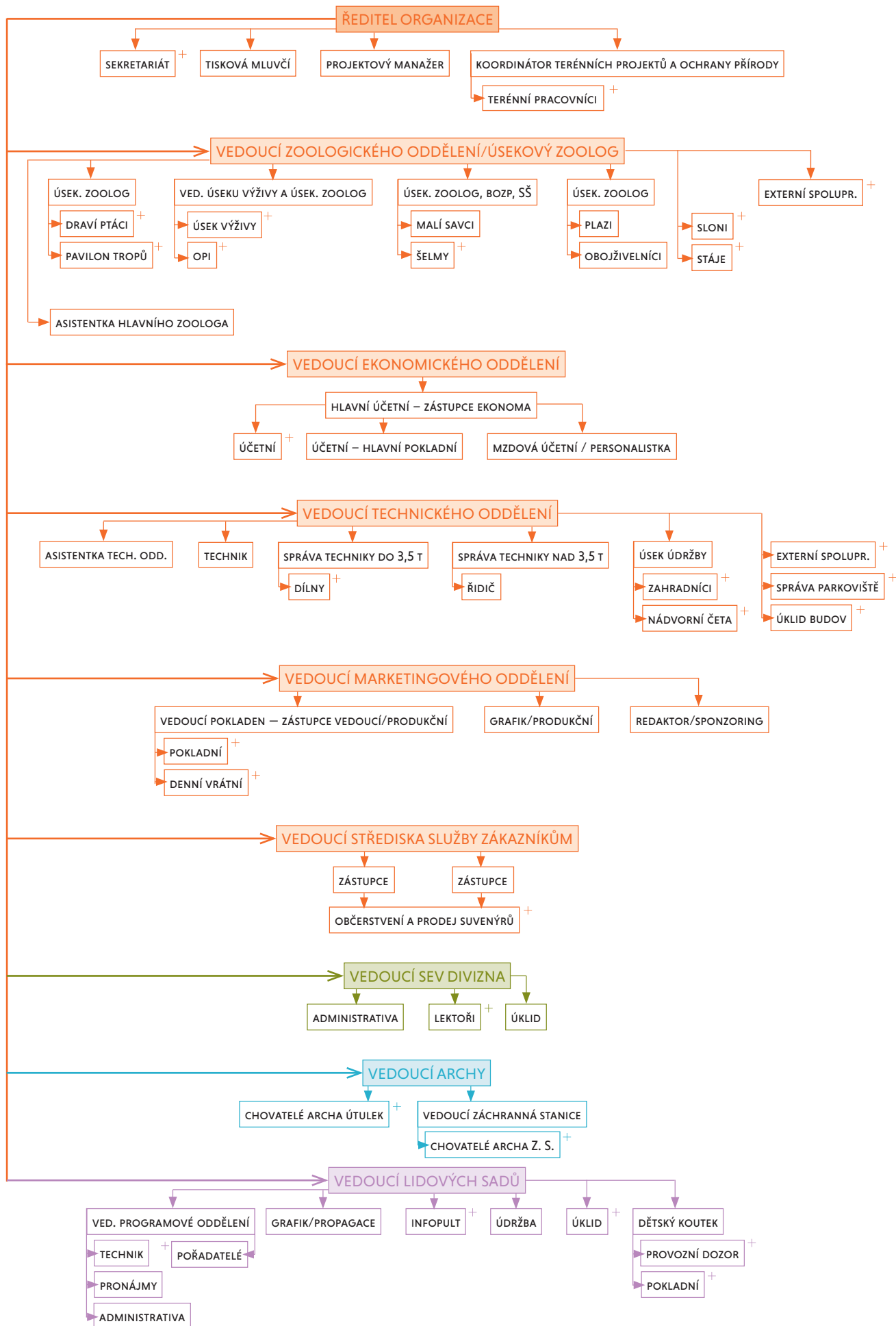
ARCHA

Ostašovská 570
460 11 Liberec

g. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA 2023

h. POČET ZAMĚSTNANCŮ

Přehled počtu zaměstnanců v období od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023. V počtech jsou zahrnuti stálí zaměstnanci, osoby s dohodou na HPP, osoby na rodičovské dovolené, osoby v dlouhodobé pracovní neschopnosti a je zohledněna i fluktuace. V soupisu nejsou zahrnuti sezonní pracovníci a brigádníci.

Ředitel:	1
Správa	4
Ochrana přírody a výzkum	7
Zoologické oddělení	42
Ekonomické oddělení	10
Technický úsek	24
Správa parkoviště	2
Marketing a pokladna	11
Služby zákazníkům	22
SEV DIVIZNA:	11
ARCHA – Centrum pro zvířata v nouzi a záchraná stanice	18
KC LIDOVÉ SADY	17
Dětský koutek	7

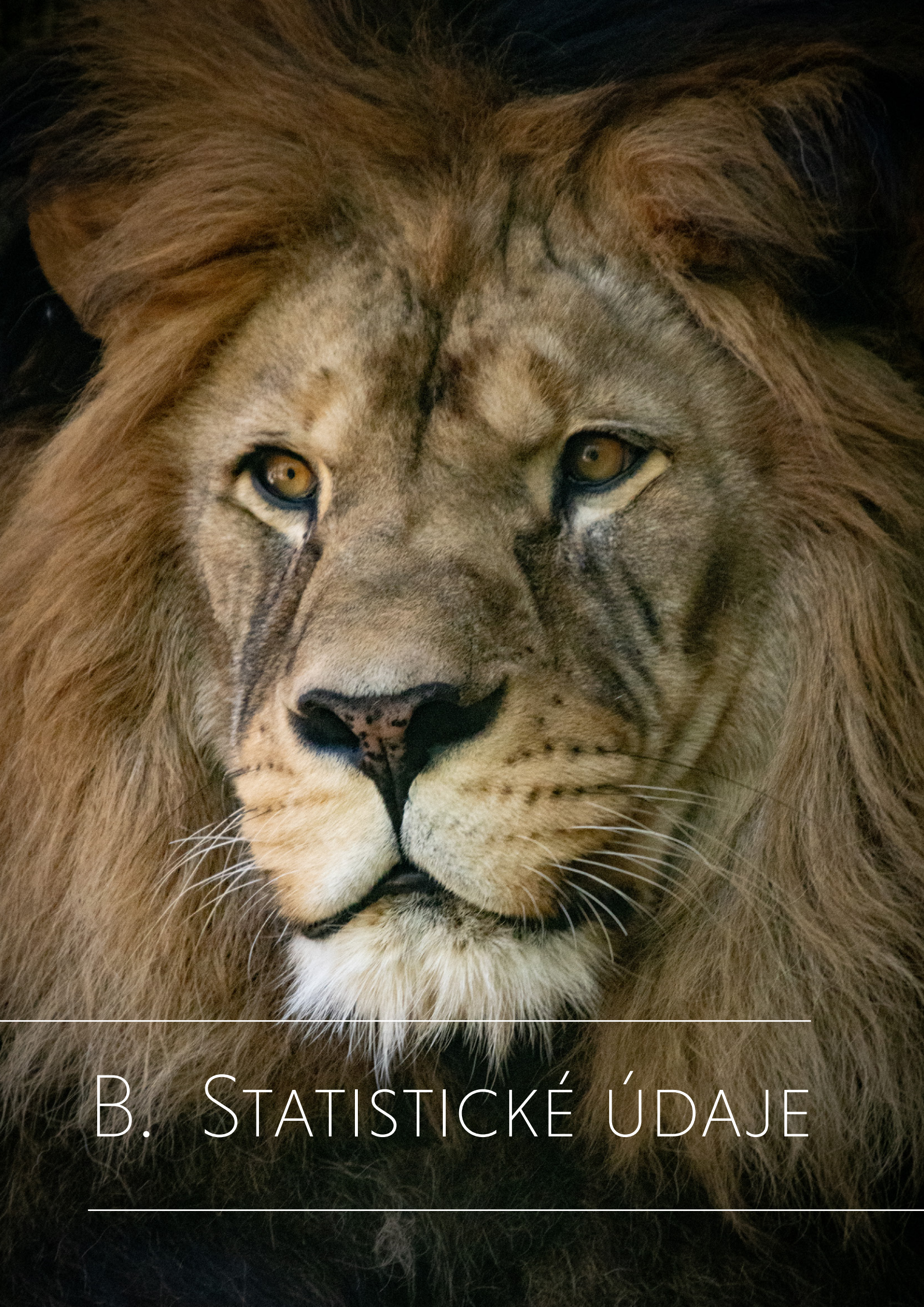
Struktura zaměstnanců podle nejvyššího stupně vzdělání k 31. 12. 2023:

Vzdělání	Muži	Ženy	Celkem	v %
Základní a bez vzdělání	2	1	3	2 %
Vyučení (bez maturity)	25	15	40	33 %
Střední s maturitou (odborné a všeobecné)	15	31	46	38 %
Vyšší odborné	0	2	2	2 %
Vysokoškolské	8	22	30	25 %
CELKEM	50	71	121	100%

60 % žen a 39 % mužů

Délka zaměstnaneckého poměru k 31. 12. 2023:

Počet let	Celkem	
0–5 let	55	45,5 %
6–10 let	27	22 %
11–15 let	16	13 %
16–20 let	15	12,5 %
21–25 let	4	3,5 %
nad 25 let	4	3,5 %
CELKEM	121	100 %

B. STATISTICKÉ ÚDAJE

---

a. NÁVŠTĚVNOST

I. CELKOVÁ NÁVŠTĚVNOST ZOO LIBEREC, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE V ROCE 2023 – SROVNÁNÍ S PŘEDCHOZÍM OBDOBÍM

NÁVŠTĚVNOST	2023	2022	2021	2020
kompletní všechny složky	409 629	442 168	379 049	318 885

II. ZOO

NÁVŠTĚVNOST	2023	2022	2021	2020
Zoo	321 154	369 308	333 985	275 659

III. SEV DIVIZNA

NÁVŠTĚVNOST	2023	2022	2021	2020
SEV DIVIZNA	7 667	4 672	3 072	1 940

IV. LIDOVÉ SADY – KULTURNÍ CENTRUM

NÁVŠTĚVNOST	2023	2022	2021	2020
KC LIDOVÉ SADY A DĚTSKÝ KOUTEK	79 719	67 399	41 658	40 917

V. ARCHA

NÁVŠTĚVNOST	2023	2022	2021	2020
ARCHA	1 089	789	334	369

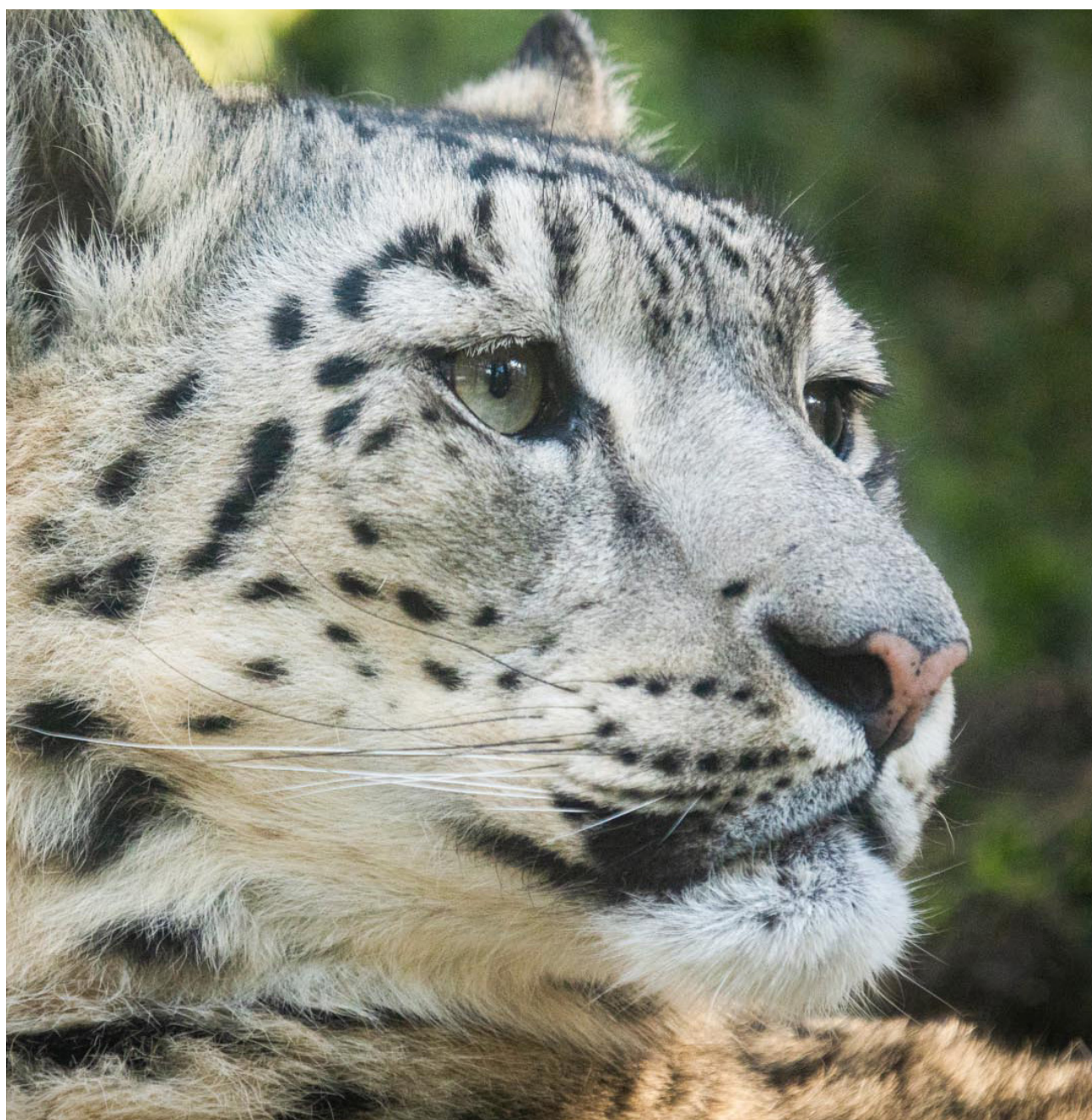
b. INVENTARIZACE

Inventarizace v roce 2023 proběhla v souladu se směrnicí o inventarizaci.				
Inventarizační komise neshledala žádné inventarizační rozdíly.				
Účet - předmět inventarizace	druh	Účetní stav	Inventurní stav	Rozdíl
013100 - Software	F/D	2 058 763,49	2 058 763,49	0,00
018100 - Drobný dlouhodobý nehmotný majetek - svěřený	F/D	1 096 736,60	1 096 736,60	0,00
018200 - Drobný dlouhodobý nehmotný majetek - vlastní	F/D	58 998,00	58 998,00	0,00
019100 - Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	F/D	601 821,00	601 821,00	0,00
021140 - Stavby - nebytové budovy - skupina 4	F/D	51 514 182,28	51 514 182,28	0,00
021170 - Stavby - nebytové budovy - skupina 7	F/D	16 386 733,65	16 386 733,65	0,00
021220 - Stavby - ostatní stavby - skupina 2	F/D	139 128,00	139 128,00	0,00
021240 - Stavby - ostatní stavby - skupina 4	F/D	1 076 961,54	1 076 961,54	0,00
021250 - Stavby - ostatní stavby - skupina 5	F/D	73 231 838,61	73 231 838,61	0,00
021260 - Stavby - ostatní stavby - skupina 6	F/D	34 449 371,85	34 449 371,85	0,00
021270 - Stavby - ostatní stavby - skupina 7	F/D	227 631 757,87	227 631 757,87	0,00
021320 - Stavby - bytové domy a bytové jednotky - skup.2	F/D	3 600 000,00	3 600 000,00	0,00
022110 - Sam. hmotné movité věci - stroje a zařízení sk. 1	F/D	3 123 048,40	3 123 048,40	0,00
022120 - Sam. hmotné movité věci - stroje a zařízení sk. 2	F/D	10 778 375,93	10 778 375,93	0,00
022130 - Sam. hmotné movité věci - stroje a zařízení sk. 3	F/D	3 044 233,92	3 044 233,92	0,00
022140 - Sam. hmotné movité věci - stroje a zařízení sk. 4	F/D	2 629 311,26	2 629 311,26	0,00
022150 - Sam. hmotné movité věci - stroje a zařízení sk. 5	F/D	3 593 437,39	3 593 437,39	0,00
022210 - Sam. hmotné movité věci - dopr. prostředky sk. 1	F/D	4 094 605,00	4 094 605,00	0,00
022220 - Sam. hmotné movité věci - dopr. prostředky sk. 2	F/D	2 816 394,00	2 816 394,00	0,00
022230 - Sam. hmotné movité věci - dopr. prostředky sk. 3	F/D	1 346 078,35	1 346 078,35	0,00
022240 - Sam. hmotné movité věci - dopr. prostředky sk. 4	F/D	4 363 461,12	4 363 461,12	0,00
022300 - Sam. hmotné movité věci - inventář	F/D	15 274,00	15 274,00	0,00
028100 - Drobný dlouhodobý hmotný majetek	F/D	22 762 920,47	22 762 920,47	0,00
031200 - Pozemky - zahrady, pastviny, louky, rybníky	F/D	70 077,60	70 077,60	0,00
031300 - Pozemky - zastavěná plocha	F/D	9 692 297,14	9 692 297,14	0,00
031400 - Pozemky - ostatní pozemky	F/D	4 035 044,20	4 035 044,20	0,00
031500 - Pozemky - lesní pozemky	F/D	2 847 449,44	2 847 449,44	0,00
041100 - Nedokončený dlouhodobý nehm.maj. - Software	F/D	0,00	0,00	0,00
041200 - Nedokončený dlouhodobý nehm. maj. - jiný	F/D	242 000,00	242 000,00	0,00
042100 - Nedokončený dl. hmotný maj.-nebytové budovy	F/D	200 825,67	200 825,67	0,00
042110 - Nedokončený dl. hmotný maj.-nebytové budovy - TZ	F/D	22 000,00	22 000,00	0,00
042200 - Nedokončený dl. hmotný maj.-ostatní stavby	F/D	3 234 848,11	3 234 848,11	0,00
042210 - Nedokončený dl. hmotný maj.-ostatní stavby-TZ	F/D	1 312 270,76	1 312 270,76	0,00
042300 - Nedokončený dl. Hmotný maj.-dopravní prostředky	F/D	455 518,18	455 518,18	0,00
042500 - Nedokončený dl. hmotný maj.-jiný	F/D	287 100,00	287 100,00	0,00
052100 - Poskytnuté zálohy na DHM	D	356 950,00	356 950,00	0,00
073100 - Oprávky k software	D	817 164,49	817 164,49	0,00
078100 - Oprávky k drobnému DNM-svěřený	D	1 096 736,60	1 096 736,60	0,00
078200 - Oprávky k drobnému DNM-vlastní	D	58 998,00	58 998,00	0,00
079100 - Oprávky k ostatnímu DNM	D	546 373,00	546 373,00	0,00
081140 - Oprávky ke stavbám - nebytové budovy - skupina 4	D	45 942 233,67	45 942 233,67	0,00
081170 - Oprávky ke stavbám - nebytové budovy - skupina 7	D	8 789 822,00	8 789 822,00	0,00
081220 - Oprávky ke stavbám - ostatní stavby - skupina 2	D	64 019,00	64 019,00	0,00
081240 - Oprávky ke stavbám - ostatní stavby - skupina 4	D	32 213,00	32 213,00	0,00
081250 - Oprávky ke stavbám - ostatní stavby - skupina 5	D	47 042 523,74	47 042 523,74	0,00
081260 - Oprávky ke stavbám - ostatní stavby - skupina 6	D	7 467 066,97	7 467 066,97	0,00
081270 - Oprávky ke stavbám - ostatní stavby - skupina 7	D	97 194 684,82	97 194 684,82	0,00
081320 - Oprávky ke stavbám - byt.domy a byt. jedn.-sk.2	D	1 453 871,60	1 453 871,60	0,00
082110 - Oprávky k SHMV - stroje a zařízení sk. 1	D	3 068 577,16	3 068 577,16	0,00
082120 - Oprávky k SHMV - stroje a zařízení sk. 2	D	10 354 180,47	10 354 180,47	0,00

082130 - Oprávky k SHMV - stroje a zařízení sk. 3	D	2 285 135,75	2 285 135,75	0,00
082140 - Oprávky k SHMV - stroje a zařízení sk. 4	D	968 554,94	968 554,94	0,00
082150 - Oprávky k SHMV - stroje a zařízení sk. 5	D	1 185 580,51	1 185 580,51	0,00
082210 - Oprávky k SHMV - dopr. prostředky sk. 1	D	3 967 733,00	3 967 733,00	0,00
082220 - Oprávky k SHMV - dopr. prostředky sk. 2	D	2 643 422,48	2 643 422,48	0,00
082230 - Oprávky k SHMV - dopr. prostředky sk. 3	D	481 599,71	481 599,71	0,00
082240 - Oprávky k SHMV - dopr. prostředky sk. 4	D	1 394 842,00	1 394 842,00	0,00
082300 - Oprávky k SHMV - inventář	D	15 274,00	15 274,00	0,00
088100 - Oprávky k drobnému dlouhodobému hmotnému majetku	D	22 762 920,47	22 762 920,47	0,00
112200 - Materiál na skladě - krmiva	F	1 456 055,00	1 456 055,00	0,00
112300 - Materiál na skladě - ochranné pomůcky	F	201 535,00	201 535,00	0,00
112400 - Materiál na skladě - nafta	F	12 657,50	12 657,50	0,00
112500 - Materiál na skladě - propagace	F	59 298,48	59 298,48	0,00
112600 - Materiál na skladě - archiv	F	6 776,43	6 776,43	0,00
112700 - Materiál na skladě - zdravotnický materiál	F	0,00	0,00	0,00
121100 - Nedokončená výroba	F	132 750,00	132 750,00	0,00
132100 - Zboží na skladě - UP	F	69 569,33	69 569,33	0,00
132200 - Zboží na skladě - gastro provoz	F	243 839,66	243 839,66	0,00
132300 - Zboží na skladě - UP Archa	F	13 536,01	13 536,01	0,00
132400 - Zboží na skladě - UP pokladna, DK, Infopult	F	277 891,69	277 891,69	0,00
132500 - Zboží na skladě - vstupenky	F	153 998,28	153 998,28	0,00
139100 - Ostatní zásoby - Zvířata v ZOO	F	21 474 096,46	21 474 096,46	0,00
241010 - Běžný účet ČS 9347502	D	17 237 244,40	17 237 244,40	0,00
241020 - Běžný účet ČS 9347692 - E-shop	D	894 036,80	894 036,80	0,00
241030 - Běžný účet ČS 8020612 - Dary	D	1 608 220,76	1 608 220,76	0,00
241040 - Běžný účet ČS 9347772 - Devizový EUR	D	53 764,02	53 764,02	0,00
241050 - Běžný účet ČS 9150152 - Dotační	D	10 998 948,14	10 998 948,14	0,00
241070 - Běžný účet ČS 9370032 - Platební karty	D	50 754,04	50 754,04	0,00
241080 - Běžný účet ČS 10208542 - Investiční	D	48 119 961,94	48 119 961,94	0,00
241090 - Běžný účet ČS 10523892 - Vstupenky	D	32 980,40	32 980,40	0,00
241100 - Běžný účet ČS 11084502 - Devizový LIFE4ZOO	D	4 525 596,01	4 525 596,01	0,00
243100 - Běžný účet ČS 9150232 - FKSP	D	2 451 641,89	2 451 641,89	0,00
261100 - Pokladna - hlavní	F/D	563 375,00	563 375,00	0,00
261200 - Pokladna - gastro	F/D	135 786,00	135 786,00	0,00
261400 - Pokladna - valutová EUR	F/D	31 041,00	31 041,00	0,00
262100 - Peníze na cestě - pokladna	F/D	169 670,00	169 670,00	0,00
263100 - Ceniny - stravenky	F/D	168 150,00	168 150,00	0,00
263200 - Ceniny - ostatní	F/D	750,00	750,00	0,00
311100 - Odběratelé - tuzemští	D	639 023,48	639 023,48	0,00
311200 - Odběratelé - zahraniční	D	41 508,33	41 508,33	0,00
314100 - Krátkodobé poskytnuté zálohy	D	22 636,43	22 636,43	0,00
314200 - Krátkodobé poskytnuté zálohy - plyn	D	826,44	826,44	0,00
314300 - Krátkodobé poskytnuté zálohy - elektřina	D	285 400,00	285 400,00	0,00
314400 - Krátkodobé poskytnuté zálohy - vodné	D	45 630,01	45 630,01	0,00
315100 - Jiné pohledávky z hlavní činnosti	D	21 638,00	21 638,00	0,00
321100 - Dodavatelé - tuzemsko	D	2 089 279,03	2 089 279,03	0,00
321110 - Dodavatelé - tuzemsko investice	D	127 354,67	127 354,67	0,00
321200 - Dodavatelé - zahraniční	D	0,00	0,00	0,00
324100 - Krátkodobé přijaté zálohy	D	5 950,42	5 950,42	0,00
331100 - Zaměstnanci - mzdy	D	4 140 739,00	4 140 739,00	0,00
333200 - Jiné závazky vůči zaměstnancům - exekuce, výživné	D	40 391,00	40 391,00	0,00
336100 - Sociální zabezpečení-zaměstnanci	D	1 574 720,00	1 574 720,00	0,00
337100 - Zdravotní pojištění-zaměstnanci	D	682 248,00	682 248,00	0,00
341100 - Daň z příjmů	D	232 200,00	232 200,00	0,00
342100 - Daň z příjmu ze záv.čin.-zaměstnanci-záloha na daň	D	380 364,00	380 364,00	0,00
342200 - Daň z příjmu ze záv.čin.-srážková daň (zvl.sazbou)	D	10 708,00	10 708,00	0,00

342300 - Silniční daň	D	6 000,00	6 000,00	0,00
343900 - DPH - FÚ	D	446,00	446,00	0,00
374200 - Krátkodobé přijaté zálohy na transfery-PnO	D	0,00	0,00	0,00
374300 - Krátkodobé přijaté zálohy na transfery-ostatní	D	4 473 165,00	4 473 165,00	0,00
377100 - Ostatní krátkodobé pohledávky-poukázky	D	26 200,00	26 200,00	0,00
377200 - Ostatní krátkodobé pohledávky-přefakturace	D	12 715,81	12 715,81	0,00
377300 - Ostatní krátkodobé pohledávky-půjčky zaměstnancům	D	1 000,00	1 000,00	0,00
377400 - Ostatní krátkodobé pohledávky-bank.popl.FKSP	D	164,40	164,40	0,00
377600 - Ostatní krátkodobé pohledávky-Archa složenk	D	18 146,00	18 146,00	0,00
377700 - Ostatní krátkodobé pohledávky-plat.karty Kč ZOO	D	42 910,00	42 910,00	0,00
377740 - Ostatní krátkodobé pohledávky-plat.karty LS+DK	D	2 248,00	2 248,00	0,00
377750 - Ostatní krátkodobé pohledávky-plat.karty Gibon	D	22 456,00	22 456,00	0,00
377760 - Ostatní krátkodobé pohledávky-plat.karty vstupné Markomat	D	25 740,00	25 740,00	0,00
377770 - Ostatní krátkodobé pohledávky-plat.karty e-shop	D	4 920,00	4 920,00	0,00
378100 - Ostatní krátkodobé závazky-dary	D	151 850,00	151 850,00	0,00
378300 - Ostatní krátkodobé závazky-kulturní služby	D	0,00	0,00	0,00
378400 - Ostatní krátkodobé závazky-jiné	D	0,00	0,00	0,00
378600 - Ostatní krátkodobé závazky-společné vstupné eLpass	D	83,50	83,50	0,00
381100 - Náklady příštích období	D	231 187,43	231 187,43	0,00
383100 - Výdaje příštích období	D	1 258 327,59	1 258 327,59	0,00
384100 - Výnosy příštích období	D	870 551,09	870 551,09	0,00
385100 - Příjmy příštích období	D	52 584,55	52 584,55	0,00
388300 - Dohadné účty aktivní-transfery-ostatní	D	5 280 155,97	5 280 155,97	0,00
388400 - Dohadné účty aktivní-jiné	D	0,00	0,00	0,00
388500 - Dohadné účty aktivní-transfery investiční	D	15 836 559,06	15 836 559,06	0,00
389100 - Dohadné účty pasivní	D	895 221,00	895 221,00	0,00
401100 - Jmění účetní jednotky-fond dlouhodobého majetku	D	116 176 988,66	116 176 988,66	0,00
401200 - Nákupy a prodej zvířat	D	270 052,64	270 052,64	0,00
401300 - Narození a úhyny zvířat	D	2 229 380,82	2 229 380,82	0,00
401400 - Výměny a bezplatné převody zvířat	D	18 996 693,00	18 996 693,00	0,00
401700 - Úbytky zvířat - zkrmení	D	22 030,00	22 030,00	0,00
403111 - Transfery na pořízení DM - Archa záchr.stanice PS	D	9 089 090,29	9 089 090,29	0,00
403121 - Transfery na pořízení DM - Archa stájka PS	D	93 177,38	93 177,38	0,00
403200 - Transfery na pořízení DM - CAO 1 - snížení	D	59 348 319,73	59 348 319,73	0,00
403300 - Transfery na pořízení DM - Rozšíření a rozvoj areálu zoo 2022-snížení	D	739 564,54	739 564,54	0,00
403301 - Transfery na pořízení DM - Rozšíření a rozvoj areálu zoo 2022 PS	D	15 836 559,06	15 836 559,06	0,00
411100 - Fond odměn	D	1 247 233,41	1 247 233,41	0,00
412200 - FKSP - základní příděl	D	1 970 486,70	1 970 486,70	0,00
412210 - FKSP - dary určené do fondu	D	2 614 056,11	2 614 056,11	0,00
412220 - FKSP - ostatní tvorba fondu	D	42 700,00	42 700,00	0,00
412300 - FKSP - příspěvek stravné	D	1 521 950,00	1 521 950,00	0,00
412400 - FKSP - sport, kultura	D	270 493,16	270 493,16	0,00
412600 - FKSP - penzijní připojištění	D	270 000,00	270 000,00	0,00
413200 - Rezervní fond tvořený ze zlepšeného výsl.hospodař.	D	1 500 393,78	1 500 393,78	0,00
414200 - Rezervní fond - tvorba dary	D	17 172 068,42	17 172 068,42	0,00
414300 - Rezervní fond - ostatní čerpání	D	88 635,00	88 635,00	0,00
414400 - Rezervní fond - úhrada zhoršeného HV	D	1 056 838,14	1 056 838,14	0,00
416200 - Fond reprodukce majetku - tvorba - odpisy	D	18 951 505,95	18 951 505,95	0,00
416300 - Fond reprodukce majetku - tvorba - investiční přísp. - zřizovatel	D	1 200 565,00	1 200 565,00	0,00
416400 - Fond reprodukce majetku - tvorba - dary	D	20 683 521,87	20 683 521,87	0,00
416500 - Fond reprodukce majetku - čerpání - pořízení a TZ HaNDM	D	22 030 369,61	22 030 369,61	0,00
416600 - Fond reprodukce majetku - čerpání - odvod odpisů	D	17 290 010,00	17 290 010,00	0,00
416700 - Fond reprodukce majetku - tvorba - inv.dotace ostatní	D	39 973 672,26	39 973 672,26	0,00

416800 - Fond reprodukce majetku - tvorba z prodeje svěřěného DHM	D	8 092 024,79	8 092 024,79	0,00
472100 - Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery	D	58 750 260,88	58 750 260,88	0,00
901100 - Podrozvahové účty - JDDNM 0-6.999	F/D	243 535,00	243 535,00	0,00
902100 - Podrozvahové účty - JDDHM 2.000-3.000	F/D	4 461 994,05	4 461 994,05	0,00
902200 - Podrozvahové účty - CITES	F/D	34 110,00	34 110,00	0,00
926100 - Dlouh. pod.pohl. z důvodu úpl.už.maj.jinou os.-dep.vl	D	8 102 086,00	8 102 086,00	0,00
942100 - Podrozvahové účty-kr.podmíněné pohledávky-dotace	D	475 000,00	475 000,00	0,00
955100 - Podrozvahové účty-dl.podmíněné pohledávky-dotace	D	16 240 333,56	16 240 333,56	0,00
968100 - Dlouh. pod.záv. z důvodu úpl.už.maj.jinou os.-dep.	D	1 902 688,19	1 902 688,19	0,00
999100 - Vyrovnávací účet k podrozvahovým účtům - dotace	D	16 715 333,56	16 715 333,56	0,00
999200 - Vyrovnávací účet k podrozvahovým účtům - deponace	D	6 199 397,81	6 199 397,81	0,00
999300 - Vyrovnávací účet k podrozvahovým účtům-DKHM, CITES	D	4 739 639,05	4 739 639,05	0,00

C. POHYB ZVÍŘAT V ROCE 2023

Druh	stav 1. 1. 2023	„odchov Birth“	„příchod Arrival“	„úhyn Death“	„odchod Departure“	stav 31. 12. 2023
agama malovaná (<i>Agama picticauda</i>)			0.0.7			0.0.7
agama bradatá (<i>Pogona barbata</i>)	1.0					1.0
dracena krokodýlovitá (<i>Dracaena guianensis</i>)	1.1					1.1
gekon modrý (<i>Lygodactylus williamsi</i>)	2.2		1.0	0.1		2.1
gekon obrovský (<i>Gekko gecko</i>)	1.1					1.1
gekon psychedelický (<i>Cnemaspis psychedelica</i>)			1.1			1.1
hroznýšovec duhový (<i>Epicrates cenchria cenchria</i>)	1.1					1.1
hroznýšovec kubánský (<i>Chilabothrus angulifer</i>)	1.0					1.0
krajta mřížkovaná (<i>Python reticulatus</i>)	1.1					1.1
krajta zelená (<i>Morelia viridis</i>)	1.1					1.1
krátkokrčka novoguinejská (<i>Eiseya novaeguineae</i>)	1.1					1.1
leguán fidžijský (<i>Brachylophus fasciatus</i>)	1.1					1.1
scink šalomounský (<i>Corucia zebrata</i>)	1.1		0.1			2.1
tilikva obrovská (<i>Tiliqua gigas evanescens</i>)	1.1					1.1
užovka červená (<i>Pantherophis guttatus</i>)	0.2					0.2
varan modrý (<i>Varanus macraei</i>)	1.1		1.0			1.2
varan smaragdový (<i>Varanus prasinus</i>)	1.1		1.1	0.1		2.1
želva bahenní (<i>Emys orbicularis</i>)	0.0.2					0.0.2
želva korunkatá (<i>Hardella thurjii</i>)	2.0					2.0
želva nádherná (<i>Trachemys scripta elegans</i>)	1.8.2			0.0.1		1.8.1
želva ostruhatá (<i>Centrochelys sulcata</i>)	1.0					1.0
amazoňan zelenolící (<i>Amazona viridigenalis</i>)	1.1					1.1
ara hyacintový (<i>Anodorhynchus hyacinthinus</i>)	1.1					1.1
bažant Edwardsův (<i>Lophura edwardsi</i>)	2.2			1.1		1.1
bažant obecný korejský (<i>Phasianus colchicus karpowi</i>)	1.1					1.1
bažant zlatý (<i>Chrysolophus pictus</i>)	1.0					1.0
čimango horský (<i>Phalacrocorax megalopterus</i>)	4.0					4.0
holub nikobarský (<i>Caloenas nicobarica</i>)	5.3.3					5.3.3
holub rudoprsý (<i>Gallinula crinifera</i>)	1.0					1.0
holub šedohlavý (<i>Leptotila plumbeiceps</i>)	1.1.5					1.1.5
jeřáb černokrký (<i>Grus nigricollis</i>)	1.1					1.1
jestřáb lesní (<i>Accipiter gentilis</i>)	0.1					0.1
káně lesní (<i>Buteo buteo</i>)	2.2					2.2
korunáč novoguinejský (<i>Goura scheepmakeri</i>)	1.2					1.2
krkavec bělokrký (<i>Corvus albicollis</i>)	1.1		0.1		0.1	1.1
májna Rothschildova (<i>Leucopsar rothschildi</i>)	2.1			2.0		0.1
nandu Darwinův (<i>Pterocnemia pennata pennata</i>)	1.0					1.0
nestor kea (<i>Nestor notabilis</i>)	2.2					2.2
orel jestřábí (<i>Hieraaetus fasciatus</i>)	2.4		2.0		0.1	4.3
orel královský (<i>Aquila heliaca</i>)	4.2		1.1	1.0		4.3
orel křiklavý (<i>Aquila pomarina</i>)	2.4			0.1		2.3
orel mořský (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	3.1					3.1
orel nejmenší (<i>Hieraaetus pennatus</i>)	1.5	2.2	0.1		1.3	2.5
orel proměnlivý (<i>Spizaetus cirrhatu</i>)			1.1			1.1
orel skalní (<i>Aquila chrysaetos</i>)	3.1					3.1
orel stepní (<i>Aquila nipalensis</i>)	0.1					0.1

Druh	stav 1. 1. 2023	"odchov Birth"	"příchod Arrival"	"úhyn Death"	"odchod Departure"	stav 31. 12. 2023
orel volavý (<i>Aquila clanga</i>)	3.0					3.0
orel východní (<i>Haliaeetus pelagicus</i>)	2.1		2.1	1.0		3.2
orel Wahlbergův (<i>Hieraetus wahlbergi</i>)	0.1					0.1
orlík krátkoprstý (<i>Circetus gallicus</i>)	3.1		0.1			3.2
orlosup bradatý euroasijský (<i>Gypaetus barbatus barbatus</i>)	2.2		0.0.2		0.0.2	2.2
papoušek vlnkovaný (<i>Melopsittacus undulatus</i>)	1.1					1.1
pelikán bílý (<i>Pelecanus onocrotalus</i>)	5.5	2.1.1	1.3	0.2	0.0.1	8.7
pelikán skvrnozobý (<i>Pelecanus philippensis</i>)	0.2			0.2		
plameňák - hybrid (<i>Phoenicopterus sp.</i>)	0.1					0.1
plameňák růžový (<i>Phoenicopterus roseus</i>)	8.11.3					8.13.1
puštílk bělavý pobaltský (<i>Strix uralensis liturata</i>)	1.1					1.1
puštílk bradatý (<i>Strix nebulosa lapponica</i>)	0.1					0.1
satyr obecný (<i>Tragopan satyra</i>)	1.1	0.0.3		0.0.3		1.1
sovice sněžní (<i>Nyctea scandiaca</i>)	1.1					1.1
sup hnědý (<i>Aegypius monachus</i>)	1.1	0.1			0.1	1.1
sup kapucín (<i>Necrosyrtes monachus</i>)	4.2		1.1		1.1	4.2
sup mrchožravý (<i>Neophron percnopterus</i>)	1.1	0.0.1		0.0.1		1.1
toko Deckenův (<i>Tockus deckeni</i>)	1.1		0.1	0.1		1.1
tučňák Humboldtův (<i>Spheniscus humboldti</i>)	5.5					5.5
výr velký (<i>Bubo bubo</i>)	1.4	0.1.1			0.0.1	1.5
výřeček filipínský (<i>Otus megalotis</i>)	1.1					1.1
zebřička pestrá (<i>Taeniopygia guttata</i>)	0.2.48					0.2.48
zoborožec guinejský (<i>Rhyticeros plicatus</i>)	1.1					1.1
zoborožec hrubozobý (<i>Ceratogymna atrata</i>)	1.0		1.0		1.0	1.0
zoborožec kaferský (<i>Bucorvus leadbeateri</i>)	1.0					1.0
zoborožec rýhozobý (<i>Penelopides panini</i>)	1.1					1.1
zoborožec šedolící (<i>Ceratogymna brevis</i>)	2.1					2.1
zoborožec tmavý (<i>Anthracoceros malayanus</i>)	1.1					1.1
zoborožec vrásčitý (<i>Aceros corrugatus</i>)	1.0					1.0
antilopa koňská (<i>Hippotragus equinus</i>)	3.3	1.1	1.0	3.0		1.4
bělozubka nejmenší (<i>Suncus etruscus</i>)	0.0.8		0.0.10	0.0.6		0.0.12
bodlinatka egyptská tmavá (<i>Acomys cahirinus cahirinus</i>)	0.0.15	0.0.2	0.0.6	0.0.19	0.0.4	
bodlinatka sinajská (<i>Acomys dimidiatus</i>)	0.0.14	0.0.29		0.0.43		
buvolec běločelý (<i>Damaliscus pygargus phillipsi</i>)	2.3	1.1			1.1	2.3
dikobraz palawanský (<i>Hystrix pumila</i>)	1.0					1.0
gibbon bělolící (<i>Nomascus leucogenys</i>)			1.1			1.1
hraboš syslí (<i>Lasiopodomys brandtii</i>)	0.0.12	0.0.27	0.0.4	0.0.22	0.0.2	0.0.19
hraboš východní (<i>Microtus fortis</i>)		0.0.30	0.0.5	0.0.21		0.0.14
irbis (<i>Panthera uncia</i>)	1.1		2.2			3.3
kočka cejlonská (<i>Prionailurus rubiginosus phillipsi</i>)	1.2					1.2
kočka domácí (<i>Felis catus</i>)	2.2					2.2
kočkodan Dianin (<i>Cercopithecus diana</i>)	1.2	0.0.2		0.0.1		1.2.1
kosman zakrslý (<i>Callithrix pygmaea pygmaea</i>)	3.3			0.1	0.1	3.1
koza domácí - kamerunská (<i>Capra hircus</i>)	0.1					0.1
koza domácí (<i>Capra hircus</i>)	3.3					3.3
kozorožec dagestánský (<i>Capra cylindricornis</i>)	2.3					2.3
králik domácí - zakrslý (<i>Oryctolagus cuniculus v. edulis</i>)	1.2.4					1.2.4
křeček bavlníkový (<i>Sigmodon hispidus</i>)	0.0.2	0.0.4	1.0	1.0.6		
křečík čínský (<i>Cricetulus griseus</i>)		0.0.26	0.0.5	0.0.29	0.0.2	
kůň domácí - mini appaloosa (<i>Equus caballus</i>)	0.2					0.2

Druh	stav 1. 1. 2023	„odchov Birth“	„příchod Arrival“	„úhyn Death“	„odchod Departure“	stav 31. 12. 2023
kůň domácí - šetlandský pony (<i>Equus caballus</i>)	1.2					1.2
kůň Převalského (<i>Equus przewalskii</i>)	3.4	1.0		0.1	2.0	2.3
lachtan hřivnatý (<i>Otaria byronia</i>)	1.1					1.1
lemur černý (<i>Eulemur macaco</i>)	4.0		0.1		3.0	1.1
lev berberský (<i>Panthera leo leo</i>)	2.1					2.1
levhart čínský (<i>Panthera pardus japonensis</i>)	2.2					2.2
makak lví (<i>Macaca silenus</i>)	0.2				0.2	
mangabej žlutobřichý (<i>Cercocebus chrysogaster</i>)	3.0					3.0
markhur turkmenský (<i>Capra falconeri heptneri</i>)	4.4	0.2				4.6
mravenečník velký (<i>Myrmecophaga tridactyla</i>)	1.1					1.1
muntžak chocholatý (<i>Elaphodus cephalophus michianus</i>)	1.1					1.1
muntžak malý (<i>Muntiacus reevesi</i>)	0.4					0.4
myš zebrovaná (<i>Lemniscomys barbarus</i>)	0.0.7	0.0.12		0.0.19		
nahur modrý (<i>Pseudois nayaur</i>)	4.3	2.1		1.0	2.0	3.4
nosál bělohubý (<i>Nasua narica</i>)	2.0		1.1		1.0	2.1
nyala nížinná (<i>Tragelaphus angasii</i>)	2.4	3.0	1.0	2.1	1.1	3.2
ocelot margay (<i>Leopardus wiedii</i>)	1.2				0.1	1.1
osel somálský (<i>Equus africanus somalicus</i>)	2.5					2.5
osinák africký (<i>Atherurus africanus</i>)	1.2	0.1			0.1	1.2
panda červená (<i>Ailurus fulgens fulgens</i>)	1.2				0.1	1.2
pásovec kulovitý (<i>Tolypeutes matacus</i>)	1.1	0.0.1		0.0.1		1.1
pavián pláštikový (<i>Papio hamadryas</i>)	7.12	3.4.1		2.0		8.16.1
pes domácí (<i>Canis familiaris</i>)	0.1					0.1
pestruška písečná (<i>Lagurus lagurus</i>)	0.0.6		0.0.4	0.0.2		0.0.8
pískomil křečkovitý (<i>Pachyuromys duprasi</i>)	0.0.11			0.0.1		0.0.2
pískomil perský (<i>Meriones persicus rossicus</i>)	0.0.3			0.0.1		0.0.2
rys karpatský (<i>Lynx lynx carpathicus</i>)	1.0			1.0		
sambar skvrnitý (<i>Rusa alfredi</i>)	2.2	0.1			1.0	1.3
slon indický (<i>Elephas maximus bengalensis</i>)	0.1					0.1
sob karelský (<i>Rangifer tarandus fennicus</i>)	1.5	1.1		0.1	0.2	0.4
surikata (<i>Suricata suricatta</i>)	8.2	0.0.4		1.0	5.1	2.1.4
šimpanz (<i>Pan troglodytes</i>)	1.2					1.2
šimpanz hornoguinejský (<i>Pan troglodytes verus</i>)			0.1			0.1
takin zlatý (<i>Budorcas taxicolor bedfordi</i>)	3.6	4.0		3.0	1.1	3.5
tamarin pinčí (<i>Saguinus oedipus</i>)	2.1	0.1.1		1.2		1.0.1
tapír jihoamerický (<i>Tapirus terrestris</i>)	1.0					1.0
tygr - bílá forma (<i>Panthera tigris</i>)	0.1					0.1
urial bucharský (<i>Ovis vignei bocharensis</i>)	1.2	0.1	0.1			1.4
velbloud dvouhrbý - domácí (<i>Camelus bactrianus</i>)	1.3					1.3
vikuňa (<i>Vicugna vicugna</i>)	0.4	3.1			0.1	3.4
viskača (<i>Lagostomus maximus</i>)	1.2	1.2			1.2	1.2
zebra bezhřívá (<i>Equus quagga borensis</i>)	1.4	0.1		0.2		1.3
zebra Chapmanova (<i>Equus quagga chapmanni</i>)	3.4	1.0	0.1		0.2	4.3
žirafa Rothschildova (<i>Giraffa camelopardalis camelopardalis</i>)	1.2		0.1	0.1		1.2
listovnice pestrá (<i>Phyllomedusa hypochondrialis</i>)						14
listovnice přizračná (<i>Phyllomedusa lemur</i>)						6
listovnice třásnitá (<i>Agalychnis craspedopus</i>)						4
parosníčka srdíčková (<i>Dyscophus guineti</i>)						5
pralesnička azurová (<i>Dendrobates azureus</i>)						5
pralesnička barviřská (<i>Dendrobates tinctorius</i>)						14

Druh	stav 1. 1. 2023	„odchov Birth“	„příchod Arrival“	„úhyn Death“	„odchod Departure“	stav 31. 12. 2023
pralesnička batiková (<i>Dendrobates auratus</i>)						12
pralesnička brazilská (<i>Dendrobates galactonotus</i>)						5
pralesnička drobná (<i>Dendrobates pumilio</i>)						2
pralesnička harlekýn (<i>Dendrobates leucomelas</i>)						9
pralesnička strašná (<i>Phyllobates terribilis</i>)						32
pralesnička Vanzoliniova (<i>Dendrobates vanzolinii</i>)						6
rohatka Cranwellova (<i>Ceratophrys cranwelli</i>)						2
rosněnka Valeriova (<i>Hyalinobatrachium valerioi</i>)						5
rosnice siná (<i>Pelodyras caerulea</i>)						4
rosnička bělopruhá (<i>Hyla cinera</i>)						1
rosnička včelí (<i>Phrynohyas resinifictrix</i>)						9
víčkownice yucatanská (<i>Tripurion pentasatus</i>)						2
krabovec (<i>Damon sp.v</i>)						1
sklípkan myší (<i>Pterinochilus murinus</i>)						4
veleštír obrovský (<i>Pandinus imperator</i>)						2
veleštír Petersův (<i>Heterometrus petersii</i>)						1
čichavec modrý						0.0.2
čichavec perleťový						0.0.3
glyptoper velkoploutvý						0.0.2
kapr obecný						0.0.40
krunýřovec						0.0.5
neonka obecná						0.0.10
parmička pětipruhá						0.0.5
plata skvrnitá						0.0.1
tlamovec						0.0.5
živorodka duhová						0.0.21

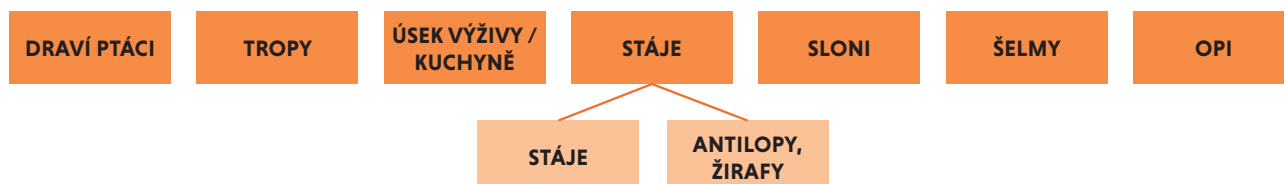
C. SPECIFICKÁ
ODBORNÁ ČÁST

---

a. ZOOLOGICKÁ ZAHRADA

I. STÁLÉ EXPOZICE

Organizace plní své poslání a přispívá k zachování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů a jejich prostředí prostřednictvím chovu jednotlivých druhů v lidské péči, jakožto záložních populací, se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů. V Zoo Liberec je pro tento účel vytvořeno osm zoologických úseků:

Na prohlídkové trase, která měří přibližně 2 km, lze pozorovat více než 160 druhů zvířat a přes 800 jedinců z říše savců, ptáků, plazů, obojživelníků, ryb a bezobratlých. Pouze v zoo pod Ještědem mohou návštěvníci v Čechách spatřit například mangabeje žlutobřiché, paviány pláštíkové nebo vzácné urialy bucharské. Unikátní je i kolekce dravých ptáků, v pavilonu tropů najdete řadu zástupců asijské ptačí říše. Více než polovina chovaných druhů je zapojena do evropských záchovných programů (EEP, ESB), které pomáhají zachránit a udržet životaschopné populace ohrožených druhů právě koordinovaným chovem v lidské péči v zoologických zahradách.

Pavilony přístupné pro návštěvníky:

Pavilon slonů, pavilon žiraf a zeber, pavilon ZooExpo (nová expozice obojživelníků od roku 2023), pavilon šelem, pavilon tropů, pavilon opic.

Nové expozice v roce 2023:

ZooExpo – obojživelníci, venkovní voliéra nesturů kea.

Rok 2023 byl pro zoologické oddělení liberecké zoo definovaný hlavně výrazným rozšířením kolekce o skupinu druhů dříve nechovaných obojživelníků. Došlo k němu v krátkém časovém úseku a pavilon ZooExpo, který dříve nebýval návštěvnicky příliš atraktivní, nová expozice výrazně oživila a přinesla kýžený efekt pro dříve opomíjenou část areálu zahrady. V nastaveném kurzu bychom měli pokračovat i v příštích letech a naše chovatelské portfolio nadále rozšiřovat.

Stavy zvířat v roce 2023	1. 1. 2023		31. 12. 2023	
	Druhy Species	Jedinci Specimens	Druhy Species	Jedinci Specimens
Plazi (Reptilia)	19	46	21	56
Ptáci (Aves)	56	242	53	244
Savci (Mammalia)	59	276	58	275
Bezobratlí (Invertebrata)	9	849	4	8
Obojživelníci (Amphibia)	10	53	18	137
Ryby (Pisces)	10	94	10	94
Celkem (Total)	163	1560	164	814

II. ZÁCHRANA DRUHŮ, EX SITU PROJEKTY

PTÁCI

Ing. Jan Hanel, PhD.

Kurátor chovu ptáků

Do roku 2023 nevstoupil úsek ptáků jen již tradičním čekáním na líhnutí mláďat **pelikánů bílých** (*Pelecanus onocrotalus*) a **orlosupů bradatých** (*Gypaetus barbatus*), ale také netrpělivým pozorováním stavby nové expozice **nestorů kea** (*Nestor notabilis*). Výstavba voliery pro tyto novozélandské papoušky probíhala celou zimu již od podzimu 2022. Slavnostní otevření proběhlo v květnu roku 2023. Po dlouhých 20 letech to je zejména díky špatné finanční situaci v těchto letech první nová voliéra, kterou jsme pro ptáky v liberecké zoo mohli postavit.

Rok to byl chovatelsky velmi pestrý a v mnoha ohledech i napínavý. Začátkem února se nám bohužel nepodařilo vylíhnout „naše“ mláďata orlosupů bradatých (embrya ve vejcích odumřela ještě před vylíhnutím), ale oba chovné páry úspěšně adoptovaly a odchovaly mláďata z jiných zoo. V programu záchrany orlosupů bradatých hrají pěstouni obrovský význam, protože bez nich by se některá vylíhlá mláďata nepodařilo úspěšně odchovat a následně vypustit do přírody. Jedno adoptované mládě bylo vypuštěno v pohoří Sierra del Cazorla ve Španělsku a druhé bylo převezeno do odchovny orlosupů v rakouském Haringsee, kde bude v budoucnu dopárováno geneticky vhodným partnerem. Pelikáni bílí byli naopak velmi úspěšní v odchovu svých mláďat a hned 4 páry úspěšně a bez nutné asistence odchovaly svoje mláďata. To byl historicky nejlepší výsledek přirozeného hnízdění naší chovné skupiny. Několik posledních let nás trápí neúspěchy v odchovu hrabavých ptáků, tedy v našem případě několika druhů bažantů a satyrů. Při odchovech máme v posledních letech problém s výskytem kokciidií. Ty jsou velmi rezistentní a špatně se z chovu odstraňují. Zdá se však, že se nám to podařilo a v loňském roce jsme konečně oslavili úspěch v podobě rodiči odchované samice **bažanta korejského** (*Phasianus colchicus karpowi*). Doufejme, že se nám problémem podařilo překonat, a v následujících letech budou opět k vidění i odchovy dalších druhů těchto nádherných ptáků.

Z odchovů dravců si za rok 2023 nejvíce vážíme úspěšně odchované samice **supa hnědého** (*Aegypius monachus*). Je to totiž přesně po dlouhých 30 letech první mládě tohoto největšího dravce Evropy, které se v naší zoo vylíhlo. V neposlední řadě nám udělal velkou radost i odchov 4 mláďat **orlů nejmenších** (*Aquila pennata*). Jsme stále jediná zoo, kde se chov tohoto malého a vzácného dravce daří. Radost je o to větší, že se nám vylíhli dva samci. Těch je totiž v zoologických zahradách velmi málo, a pro budoucnost chovu je to velmi dobrá zpráva. Jeden náš odchovaný samec byl převezen k samici do Zoo Praha a druhý zůstane v libereckém chovu.

Z transportů nových ptáků do naší zoologické zahrady bych rád zmínil pár **orlů proměnlivých** (*Nisaetus cirrhatus*). Je to velmi zřídka chovaný druh středně velkého dravce a Zoo Liberec je nejen jediná v ČR, ale jen jedna ze tří zoologických zahrad na světě, ve které je tento druh chován. Dále se nám podařilo sestavit druhý pár **orlů východních** (*Haliaeetus pelagicus*) a dva páry vzácných **orlů jestřábích** (*Aquila fasciata*). V neposlední řadě musím zmínit i příchod samice **orlíka krátkoprstého** (*Circaetus gallicus*). Nyní chováme dva páry tohoto zajímavého a raritního druhu dravce.

PRIMÁTI

Ing. Petra Bolechová, PhD.

Kurátor chovu primátů a vedoucí oddělení výživy

V loňském roce byl největší událostí na úseku primátů příchod nové 28leté samice **šimpanze** (*Pan troglodytes verus*) z ostravské zoologické zahrady. V případě šimpanzů je pro úspěšné začlenění nového člena do skupiny potřeba dobrá příprava zahrnující také konzultace s původními chovateli, která pokračují i po celou dobu seznamování. Po příjezdu byla nutná prvotní aklimatizace jedince na nové prostředí včetně nových ošetřovatelů. Dalším krokem bylo postupné seznamování samice s chovatelskými prostory. Po celou dobu je samozřejmě monitorováno její chování včetně reakcí na ostatní šimpanze, které má možnost v tuto chvíli jen slyšet a cítit. Tempo následujících kroků se vždy odvíjelo od výsledků hodnocení chování a reakcí všech šimpanzů. Samice mohla v další fázi poznat v chráněném kontaktu našeho samce i další dvě samice. Naš samec přijal novou samici bez jakýchkoliv větších problémů a napomohl tak i postupnému seznámení s našimi samicemi a následně finálnímu spojení skupiny. Celý proces spojování trval cca půl roku. Příchod nové samice sociálně oživil stávající malou skupinu a doufáme, že s plánovaným rozšířením chovatelských prostorů bude tato skupina v budoucnosti ještě početnější.

U starosvětských primátů jsme se rozloučili odjezdem posledních dvou samic **makaka lvího** (*Macaca silenus*) do Hai Park v Izraeli s tímto druhem. Důvodem momentálního ukončení chovu jsou současné omezené chovatelské prostory, které bylo možno tímto krokem rozšířit pro **kočkodany Dianiny** (*Cercopithecus diana*) a **gibony bělolící** (*Nomascus leucogenys*). Výsledkem je další úspěšné narození mláďete u kočkodanů a i úspěšné spojení nově dovezeného samce gibona z Apeldoorn s naší mladou samičkou. Ze starosvětských primátů stále zůstávají naší nejpočetnější skupinou **paviáni plášťíkoví** (*Papio hamadryas*), u kterých mohou návštěvníci pozorovat pravidelné přírůstky mláďat.

K významné změně došlo ve skladbě našich **lemurů černých** (*Eulemur macaco*), kdy po 6 letech chovu pouze bakalářské skupiny čtyř samců, začínáme pracovat s chovným párem. Dva samci odcestovali na doporučení EEP koordinátora do zoologické zahrady Aalborg a jeden samec do chovu do zoologické zahrady Eberswalde. U nás zůstává desetiletý samec, který byl dopárován 3letou samicí ze zoologické zahrady z La Fleche. Chov pouze samců byl pro nás od začátku velkou chovatelskou výzvou, neboť držení samotných samců nebývá jednoduché, taková skupina je velmi nestabilní a je potřeba očekávat v průběhu roku, například když zvířata přicházejí do říje nebo v obvyklém čase porodů, zvýšenou agresivitu mezi jedinci. Podle koordinátora EEP pro lemury černé přispěly liberecké zkušenosti s dlouhodobou prací se samčí skupinou k lepšímu pochopení dynamiky bakalářských skupin u tohoto druhu a v budoucnu snad podpoří zájem o držení takových skupin i u jiných chovatelů. Je to jeden ze způsobů jak pomoci s větším počtem narozených samců v populaci a současně udržet genetickou variabilitu. Za naši práci jsme byli tedy „odměněni“ mladou samičkou a možností získat nové zkušenosti s reprodukční skupinou.

ŠELMY A MALÍ SAVCI

Ing. Dorota Gremlicová

Kurátor chovu šelem a malých savců

Mláďata, z jejichž narození jsme se v předchozím roce radovali, se v tom právě uplynulém postupně osamostatňovala a některá už stihla libereckou zoo opustit a vydat se k novým chovatelům. S doporučením koordinátorů Mezinárodních záchovných programů Evropské asociace zoo a akvárií (EAZA) odjela v květnu mladá samice **marginaye** (*Leopardus wiedii*) do španělské zoo Terra Natura a na začátku prosince mladá samice **pandy červené** (*Ailurus fulgens*) do Parco Faunistico La Torbiera v Itálii.

Chov **levhartů sněžných** (*Panthera uncia*) se v srpnu rozrostl o čtveřici zvířat, rodičovský pár a jejich dospívající mláďata, ze Zoo Curych. V curyšské zoo probíhá rozsáhlá rekonstrukce expozic velkých šelem a Zoo Liberec se nabídla, že na přechodnou dobu jejich irbisy ubytuje. Pro chovatele, kteří se o ně starají, jde o mimořádnou příležitost seznámit se s metodami práce využívanými jinde. Chovný pár by se měl po dokončení přestavby vrátit do Švýcarska a obě mláďata, až se plně osamostatní, pokračovat dál do světa.

Mládeneckou dvojici **nosálů bělohubých** (*Nasua narica*) nahradil chovný pár. Protože výměna zvířat se Zoo Jihlava proběhla až v říjnu, chovatelé s nimi zatím pracují v zázemí pavilonu slonů a do venkovního výběhu se podívají až na jaře.

Významným chovatelským úspěchem byl odchov tří mláďat **viskači** (*Lagostomus maximus*). Úspěšnému odchovu ale předcházely chovatelské obtíže a nezdary: i když je soužití dospělých zvířat za normálních okolností zcela bezproblémové, chovný samec se (jak je u tohoto druhu v lidské péči časté) k novorozеныm mláďatům chová velmi agresivně a přesto, že jsme se pokoušeli poskytnout samicím bezpečná útočiště a omezit přístup samce do porodních boxů, nepodařilo se nám při předchozích porodech zabránit tomu, aby se k mláďatům dostal. Proto jsme se v tomto případě rozhodli samce ze skupiny zcela vyjmout. Bezprostředně po narození prvních dvou mláďat byl odchycen a převezen do zázemí zoo, v expozici zůstaly pouze samice s mláďaty a o tři dny později porodila jedno mládě i druhá chovná samice. Synchronizaci porodů zaznamenali u viskač jak v Zoo Curych, tak v dalších zoologických zahradách. Obě matky spolu při péči o potomky od začátku intenzivně spolupracují, střídají se v jejich hlídání, a pokud cítí ohrožení, agresivně je brání. Liberecká zahrada je v současnosti jedinou zoologickou zahradou v České republice a jednou z pouze pěti zoo v Evropské asociaci zoologických zahrad a akvárií (EAZA), která tento druh chová.

PLAZI A OBOJŽIVELNÍCI

Mgr. Petra Hnidová

kurátorka chovu obojživelníků a plazů

V roce 2023 se na náš malý úsek plazů a obojživelníků usmálo veliké štěstí. Měli jsme možnost rozšířit kolekci obojživelníků o nové druhy žab a zároveň jsme získali dvě nová chovatelská zázemí, a to v pavilonu žiraf a na ZooExpo. Na konci roku 2022 došlo v zoologické zahradě ke změně chovatelského záměru v pavilonu ZooExpo, a to v části, kde byl návštěvníkům několik let prezentován krmný hmyz. Takzvaná „hmyzárna“ byla nahrazena novou expozicí i chovatelským zázemím pro více než 14 druhů tropických žab, především z deštných lesů Střední a Jižní Ameriky. Do čtrnácti expozičních terárií jsme vybrali druhy žab, které jsou něčím jedinečné a pro návštěvníky atraktivní. Zároveň se jedná o žáby, které v tropických deštných lesích využívají nejrůznější stanoviště napříč všemi patry lesa. O jednotlivých druzích se zájemci dozví více z prezentace na monitoru nad celou expozicí.

Návštěvníci zoo zde mohou pozorovat drobné **listovnice přízračné** (*Agalychnis lemur*) a větší **listovnice třásnitě** (*Cruziohyala craspedopus*), které jsou velmi raritní a v jiných zoologických zahradách v Evropě se chovají jen výjimečně. Při troše štěstí také spatří průhledné drobné žabky **rosněnky Valeriovy** (*Hyalinobatrachium valerioi*) a **vičkovnice yucatanské** (*Triprion petasatus*), jejichž tvar tlamy připomíná zobák kachny a zpravidla odpočívají v paždí bromélií. Na své si přijdou i příznivci pestře zbarvených pralesniček, k vidění je několik druhů, například **pralesnička azurová** (*Dendrobates azureus*), **pralesnička barvířská forma Citronella** (*Dendrobates tinctorius*), **pralesnička brazilská** (*Adelphobates galactonotus*), **pralesnička batiková forma Ancon Hill** (*Dendrobates auratus*) a **pralesnička drobná forma Bastimentos** (*Oophaga pumilio*). Dále zde návštěvníci spatří africké **rákosničky běloskvrnné** (*Heterixalus alboguttatus*), nejčastěji odpočívající přes den ve ventilátorech a **rosničky včelí** (*Trachycephalus resinifictrix*). Ty jsou v současné době i v pavilonu tropů. **Parosničky srdíčkové** (*Dyscophus guineti*), které chováme v zoo od roku 2017, jsou k vidění už jen v pavilonu ZooExpo. Z větších druhů žab zde také nově chováme **rosnice siné** (*Litoria caerulea*) a **rohatky Cranwellovi** (*Ceratophrys cranwelli*).

Uvnitř nové chovatelské místnosti na „Expu“ stojí dva pojízdné regály na kolečkách. Jsou vyrobené na míru tak, aby je bylo možné přisunout přímo k prosklené stěně oddělující návštěvnickou část od zázemí pavilonu. Ve stojanech je usazeno 14 skleněných terárií a veškeré jejich technické vybavení nezbytné pro vytvoření kvalitních podmínek chovu. V horní části každého terária jsou nainstalovány rosící trysky, ventilátory, dále LED osvětlení, které je v některých teráriích navíc kombinované s UVB výbojkami. Osvětlení a zvlaha z každého terária jsou napojené na časové spínače. Rosící trysky napojené na drobné trubičky vedou do velké nádoby s vodou. Tato voda je upravena reverzní osmózou. Díky tomu nedochází k zanášení trysek a skel vodním kamenem. Součástí technického vybavení jsou i odpadní trubky, které odvádí přebytečnou vodu z terárií do sběrných nádob ve spodní části stojanů. Vnitřní vybavení terárií je přírodního charakteru od 3D stěn až po využití tropických rostlin (např. bromélie, tilandsie, orchideje), mechů, umělých lián nebo korkových větví a imitací skály. Z umělých skal jsou také vytvořeny prohlubně zachycující vodu. Pro chované druhy žab je důležitý noční pokles teploty, proto je v místnosti umístěna klimatická jednotka. V zázemí také stojí dvě speciálně upravená terária, tzv. „vodní komory“, které jsou nezbytné pro úspěšné rozmnožování některých chovaných druhů tropických žab, např. listovnic, parosniček nebo rohatek. Tato terária dokáží nasimulovat období dešťů v tropickém lese, tedy část roku, kdy se zmíněné žáby rozmnožují.

Nová expozice obojživelníků vzbuzuje od počátku mezi návštěvníky velký zájem. Pavilon ZooExpo se tak díky ní stal mnohem vyhledávanějším místem v zahradě. Zoo plánuje do budoucna naproti této expozici žab otevřít další komplex terárií, které by tentokrát osídlily ohrožené a jinak výjimečné druhy ještěřů.

V pavilonu tropů se nám dále daří úspěšně rozmnožovat **pralesničky strašné** (*Phyllobates terribilis*). V roce 2022 jsme odchovali 63 malých žabek. Část z nich putovala do jiných zoologických institucí. Na začátku roku 2023 jsme do velkého paludária s **listovnicemi pestrými** (*Pithecopus hypochondrialis*) přidali nový druh žab, **pralesničky barvířské forma Guyana** (*Dendrobates tinctorius*). V srpnu jsme při pravidelné kontrole objevili v paždí listu orchideje prvních 6 pulců, kteří nám metamorfovali v prosinci. Ani **pralesničky harlekýn** (*Dendrobates leucomelas*) nezůstaly pozadu a v prosinci jsme se mohli radovat z prvních 3 metamorfovaných žabek. Protože se pralesničkám obecně ve starším pavilonu tropů daří, rozhodli jsme se přidat nový druh, tentokrát **pralesnička batikovou** (*Dendrobates auratus*) **formu Blue**. Tu mohou návštěvníci spatřit v teráriu, kde jsme několik let chovali parosničky srdíčkové.

U plazů z pavilonu tropů se nám konečně podařilo získat samici **scinka šalamounského** (*Corucia zebrata*), která přijela z lotyšské zoo a byla spojena s jedním z našich samců. Nový pár je k vidění v expozičním teráriu za vstupem do pavilonu. Stejně tak i u **varanů smaragdových** (*Varanus prasinus*) máme nový mladý pár. Doufáme, že nadcházející roku tak bude chovatelsky úspěšnější než roky minulé.

KOPYTNÍCI

Ing. Lubomír Melichar

Šéřzoolog

Na úseku kopytníků se mnoho převratných změn neudálo. Druhá skladba je stabilní, k jejímu dalšímu rozšíření dojde v následujících letech až s plánovaným zvětšením areálu zoologické zahrady o novou část v údolí navazujícím na výběhy nahurů a kozorožců.

Jako už tradičně jsme dokázali rozmnožit **nahury modré** (*Pseudois nayaur*), **kozy šrouborohé** (*Capra falconeri heptneri*) nebo **vikuni** (*Vicugna vicugna*), naopak oproti zvyklostem z předchozích let se nám nevydařila sezona u **takinů čínských** (*Budorcas taxicolor bedfordi*), kde z narozených mláďat vydržel jediný samec. V reakci na tuto skutečnost byl chovný samec oddělen od samic a ordinována roční reprodukční pauza, dalších mláďat bychom se tedy měli dočkat až na začátku roku 2025.

Redukce chovu se týkala také **koní Převalského** (*Equus przewalski*), kde je třeba regulovat stav ohromné populace v lidské péči a náš hřebec je tak na čas vyřazen z chovu aplikací antikoncepčního preparátu. Naproti tomu **žirafy Rothschildovy** (*Giraffa camelopardalis rothschildi*) a **zebry bezhřívé** (*Equus quagga borensis*) držíme v nízkých počtech kvůli plánované velké rekonstrukci celého pavilonu žiraf, která se se zvířaty nedá zrealizovat a všichni chovanci tak budou muset na čas expozici opustit – zebry umístíme v rámci areálu zahrady, žirafy ale budou muset být rozvezeny do jiných zařízení.

U **antilop koňských** (*Hippotragus equinus*) a **nyal nížinných** (*Nyala angasii*) jsme v loňské sezoně ještě odchovy zaznamenali, oba druhy budou ale v následujících měsících taktéž reprodukčně omezeny, protože se budou muset podělit o místo právě se zebrami bezhřívými v rámci přesunů kvůli zmíněné rekonstrukci žirafince.

Velkou výzvou se ukázala být výměna **zeber Chapmanových** (*Equus quagga chapmani*) s hodonínskou zoo. Jejich mladá klisna přišla posílit naši rezidentní skupinu, ve které aktuálně probíhá genetická rekonstrukce spojená s plánovanou výměnou hřebce, zatímco prověřená klisna se svou dcerou odešly opačným směrem. Mladá kobylka nebyla skupinou od začátku dobře akceptována, a přestože se jedná o jev pro striktně hierarchicky žijící zebry stepní zcela typický a dlouhodobý, vývoj její integrace do stáda stále nemůžeme prohlásit za ukončený. Vše probíhá velmi pomalu a v postupných krocích, a i když klisna udělala v procesu socializace velký pokrok, vyhráno ještě nemáme. Za velký úspěch můžeme považovat odchov zcela nenápadných **urialů bucharských** (*Ovis bochariensis*), kriticky ohrožených ovcí ze středoasijských stepí, které mimo naši zahradu najdete jen ve třech dalších na světě. Reprodukční úspěch těchto mimořádně citlivých zvířat není vůbec samozřejmý, v naší zoo je chováme už od roku 2011 a za celou dobu se narodilo pouhých 12 mláďat, z nichž se jen trojice dožila dospělosti.

Sobi karelští (*Rangifer tarandus fennicus*) v minulém roce spontánně odchovali další mládě, tentokrát samečka. Po letech sbírání a získávání zkušeností snad tedy můžeme prohlásit, že naše chovatelské know-how týkající se této specifické skupiny kopytníků dosahuje úrovně nutné pro kontinuální chov. Dokladem budiž i transport dvou lokálně odchovaných krásných samic do francouzské zoo Pleuguen.

Dlouhodobě kontroverzním tématem je držení samice **slona indického** (*Elephas maximus*) v našem staříčkém pavilonu. Osamělost jedince druhu s všeobecně známou vysokou sociální potřebou vyvolává v řadě návštěvníků nevoli a nepochopení. Pravdou ale je, že celoživotně submisivní zvíře s dlouhou osobní zkušeností s opakovaně neúspěšnými pokusy o zařazení do chovných skupin ve špičkových německých zařízeních prožívá ve svých čtyřiceti letech první fázi života, kdy nikomu nepodléhá a před nikým se nemusí mít na pozoru. Díky vysoce nadstandardní chovatelské péči nevykazuje žádné závažnější známky stresu, naopak v posledních dvou letech získala na sebevědomí a sebedůvěře, a to až do takové míry, že bylo třeba udělat potřebné změny v jinak rutinním každodenním přístupu. Přes vše výše napsané je stále předmětem jednání další vývoj jejího případu a je možné, že v blízké budoucnosti dojde k rozhodnutím měnícím zaběhané pořádky.

III. PROJEKTY IN SITU

Ochrana přírody má v Zoo Liberec stěžejní místo. Zoo Liberec drží krok s moderními zoologickými zahradami, a proto se snaží být na poli ochrany přírody co neaktivnější. Ochranné projekty a aktivity se každoročně vyvíjí a rozrůstají. Realizace těchto projektů a aktivit je umožněna i díky návštěvníkům Zoo Liberec. Z každé prodané vstupenky putují 2 Kč do tzv. in situ fondu, který slouží k financování ochranných projektů. Za rok 2023 se celkem vybralo 404 472 Kč.

V roce 2023 se prohloubila spolupráce mezi Zoo Liberec a Kimboza Forest Gecko Project, který se zaměřuje na ochranu kriticky ohroženého gekona modrého (*Lygodactylus williamsi*). Tento drobný druh ještěra se vyskytuje pouze ve dvou lokalitách ve východní Tanzanii. Hlavními cíli projektu je zachování přirozeného prostředí gekona modrého – tropického lesa – a zamezení jeho nezákonného lovu.

Zoo Liberec navázala novou spoluprací s filipínskou organizací Philippine Eagle Foundation (PEF), která se zaměřuje na ochranu kriticky ohroženého orla opičího (*Pithecophaga jefferyi*). Poslední výzkumy tohoto majestátního dravce ukázaly, že ve volné přírodě zbývá pouhých 300-400 párů. Přestože je orel opičí národním zvířetem Filipín a zároveň endemickým ptákem, v minulosti byl pronásledován lidmi. Velkým problémem je také úbytek životního prostředí – jeden orel opičí potřebuje až 11 000 hektarů lesního teritoria. V současné době vede PEF několik výzkumných a ochranných projektů a pracuje s místními komunitami. V rámci nově navázané spolupráce navštívil Zoo Liberec a EAZA konferenci Dr. Jayson Ibañez (vedoucí ochrany a výzkumu, PEF). Zoo Liberec se zapojí do ex situ ochrany těchto ptáků a poskytne zaměstnancům PEF odborný trénink, aby se naučili nové postupy umělé inseminace, inkubace vajec a odchovu vylíhnutých mláďat. Zásadní roli v novém projektu má zoolog Jan Hanel, který byl v roce 2023 zvolen lídrem Raptor TAG (EAZA) – pracovní skupiny expertů na záchranu ohrožených dravých ptáků.

Zoo Liberec se dlouhodobě věnuje ochraně přírody v Indonésii. Na realizaci těchto aktivit spolupracuje s mnoha dalšími organizacemi včetně organizací Lestari a Ecosystem Impact. O společných aktivitách si můžete přečíst více v části, která se organizaci Lestari věnuje. Další aktivitou, kterou Zoo Liberec v Indonésii realizuje, je výzkum mořských želv (*Chelonioidae*) na Sumatře. Výzkum probíhá ve spolupráci s univerzitou Syiah Kuala, Českou zemědělskou univerzitou v Praze, Asia-Pacific Marine Turtle Genetic Working Group a Turtle Use and Trade Initiative (WWF). Vedoucí výzkumných aktivit je zaměstnankyně Zoo Liberec Adéla Hemelíková. Mezi výzkumné aktivity patří například genetický výzkum mořských želv, monitoring hnízdní aktivity mořských želv na vybraných plážích a dotazníkové šetření o lovu a využívání mořských želv. Významnou událostí bylo v minulém roce sledování migračních tras mořských želv pomocí satelitních vysílaček. Celkem byly umístěny čtyři vysílačky na karety obrovské (*Chelonia mydas*) hnízdící na ostrově Bangkaru (Aceh) a na ostrově Pandan (Západní Sumatra). Tato aktivita proběhla ve spolupráci se Zoo Brno.

Velké poděkování a uznání patří základní škole Plavy, která u příležitosti Ekodne uspořádala školní trhy. Žákům se prodejem výrobků podařilo získat krásných 20 604 Kč, které putovaly na ochranu a výzkum šimpanzů v Ugandě, které realizuje organizace The Bulindi Chimpanzee & Community Project. Žáci školy byli velmi dobře připraveni a měli veškeré informace o ochraně šimpanzů a důležitosti jejich ochrany.

Důležitou součástí ochranných aktivit Zoo Liberec je osvětová činnost. V minulém roce Zoo Liberec opět spojila síly s Českou koalicí pro ochranu biodiverzity (CCBC). Podařilo se dotočit šestidílnou sérii dokumentů pro Českou televizi, která volně navazuje na velmi úspěšnou sérii Češi zachraňují. Série bude v ČT uvedena v roce 2024. Díky finanční podpoře Státního fondu životního prostředí bylo uspořádáno šest besed, které se věnovaly různým problémům v naší krajině. Besedy moderoval ředitel Zoo Liberec David Nejedlo a na každé besedě bylo pět přednášejících. Díky příspěvku MŽP Zoologickým zahradám vzniklo osvětové vzdělávací video o invazních druzích. To je součástí CCBC online knihovny a návštěvníci mohou video shlédnout také v ZooKině přímo v zoo. Zaměstnankyně Zoo Liberec (Petra Bolechová, Adéla Hemelíková) dále připravily příručku Zodpovědného turistu, která se věnuje welfare divokých zvířat a shrnuje základní doporučení pro interakce s divokými zvířaty. Vznik publikace byl podpořen taktéž z Příspěvku MŽP zoologickým zahradám.

ZOO LIBEREC AKTIVNĚ SPOLUPRACUJE NA TĚCHTO PROJEKTECH

NÁVRAT ORLOSUPŮ BRADATÝCH DO VOLNÉ PŘÍRODY

V uplynulém roce se podařilo odchovat dvě mláďata orlosupů bradatých (*Gypaetus barbatus*). Přestože ani jedno z mláďat nepocházelo z libereckého chovu, mláďata byla odchována (adoptována) páry orlosupů ze Zoo Liberec. Mláďe, které se původně vylíhlo v Zoo Ostrava, bylo po odchovu převezeno z Liberce do chovného centra v Haringsee (Rakousko). Druhé mláďe odchované libereckými orlosupy, které se vylíhlo v Haringsee, bylo po úspěšném odchovu transportováno do Španělska (Cazorly) a bylo vypuštěno do volné přírody. Zoo Liberec je do reintrodukčního programu na záchranu orlosupů bradatých zapojena od roku 2002. Celkem se vypustilo již třináct jedinců sgpůvodem v Zoo Liberec.

LESTARI

Prioritou v roce 2023 bylo zefektivnění ochrany ostrova Bangkaru (souostroví Pulau Banyak), na které organizace Lestari spolupracuje s místní indonéskou neziskovou organizací Ecosystem Impact. Vlajkovými druhy ostrova jsou karety obrovské (*Chelonia mydas*) a kožatky velké (*Dermodochelys coriacea*), které zde hnízdí. Ostrov ale také obývají kriticky ohrožení loskutáci niaští (*Gracula robusta*) a spousta dalších ohrožených či endemických druhů. V roce 2023 se podařilo díky pokračujícímu grantu z Ocean Park Conservation Foundation Hong Kong dokončit rekonstrukci basecampu. V rámci zefektivnění programu byla implementována nová metodika pro sběr dat o hnízdní a líhni aktivitě mořských želv a ke sběru dat se začala používat mobilní aplikace SMART. Započal také monitoring predace želvích snůšek a eroze pláže. Protože se program výrazně posunul dopředu, tak byli zaměstnáni dva noví rangeři a také nová asistentka výzkumu.

V souostroví Pulau Banyak pokračoval dobrovolnický program Eduindo, který se zaměřuje na výuku angličtiny a environmentální výchovy místních dětí. Dobrovolníci byli studenti převážně z Univerzity Palackého v Olomouci.

OCHRANA ZEBRY BEZHŘÍVÉ

Od expedice v červenci 2022 a úspěšného navázání spolupráce s ugandským úřadem pro divokou přírodu (UWA), byl minulý rok zejména ve znamení vytyčování konkrétních cílů a administrativní přípravy pro uzavření oficiální spolupráce. Právě uzavření oficiální spolupráce je zásadní pro další kroky a pro záchranu tohoto ohroženého taxonu.

SAVE-ELEPHANTS

Organizace Save-Elephants se začala ucházet o správu rezervace Tsoulou v jižní části Konga. V oblasti chybí jakákoliv reálná ochrana a monitoring savan, deštných lesů i vodních toků, který organizace provedla, potvrdil přítomnost mnoha klíčových druhů – slonů pralesních, hrochů, buvolů a dalších sudokopytníků, goril nížinných, šimpanzů, mandrilů a dalších primátů. Smlouva o spolupráci s konžskou vládou by měla být brzy podepsaná. Mezitím již v oblasti probíhají osvětová opatření mezi místními komunitami. Podařilo se také nainstalovat elektrickou bariéru proti pronikání slonů na zemědělská políčka. Do Tsoulou se dále vydalo sedm dobrovolníků včetně zástupkyně Lékařské fakulty Ostravské univerzity pro spolupráci s místními obyvateli. V severní části Konga organizace nadále spolupracuje s WWF na biomonitoringu deštného lesa a salin. V Čadu pokračují protipytlácké aktivity v oblasti Baibokoum (včetně problematiky využívání jedu karbofuranu k trávení zvířat) a také ochrana polí zemědělců před hrochy a slony pomocí elektřiny a bariér ze včelích úlů.

JEŘÁBÍ ŽIVOT / CRANE LIFE

V roce 2023 se projekt Jeřábí život věnoval monitoringu hnízdišť jeřábů popelavých (*Grus grus*) v severních Čechách, na severní Moravě a na Šumavě. Monitoring více než 50 párů přináší poznatky o úspěšnosti hnízdění napříč lokalitami. Během uplynulé sezóny bylo okroužkováno sedm jeřábů. Pět z nich bylo navíc vybaveno GPS-GSM vysílačem. Data získaná od takto sledovaných jedinců rozšiřují poznání o pohybu jeřábů jak na hnízdištích, tak i během migrace. Na podzim byly bohužel zaznamenány tři případy úhynu jeřábů uvízlých v bahně.

Nedílnou součástí projektu Jeřábí život je také osvětová a edukační činnost. Projekt například prezentoval svou činnost i ornitologickou práci v terénu dětem z akademie Ba-Datel.

TALARAK FOUNDATION

Organizaci Talarak se v minulém roce povedlo několik úspěchů. Rok 2023 ale bohužel přinesl také jednu tragickou událost – na ostrov Negros, kde organizace působí, se rozšířil africký mor prasat (African swine fever, ASF). Přestože organizace přijala několik preventivních opatření již před zavlečením této nemoci na Negros, virus se dostal do centra v Kabankalanu. Kvůli viru bylo ztraceno celkem šestnáct prasat visajanských (*Sus cebifrons*). Forest Negros Park v Bacolodu byl na několik měsíců uzavřen pro veřejnost, aby prasata byla ochráněna. Toto období organizace Talarak využila k opravám a dalším renovacím. Bylo například vybudováno nové centrum pro vzdělávání a bylo vyvinuto několik nových vzdělávacích aktivit pro místní obyvatele i pro turisty. V Bayawan Nature Reserve, rezervaci o rozloze 300 hektarů, zatím naštěstí nebyl výskyt ASF zaznamenán. Dlouhodobý monitoring také ukazuje, že vypuštěným jedincům se v rezervaci Bayawan velmi dobře daří. Vypuštěná prasata visajanská, sambaři skvrnití (*Rusa alfredi*) i zoborožci (např. zoborožec rýhozobý, *Penelopides panini*) se úspěšně rozmnožují a vykazují zcela přirozené chování. Důležitou součástí Talarak týmu jsou také dobrovolníci a stážisté, kteří se aktivně zapojují do ochranných, výzkumných i vzdělávacích aktivit. Díky jejich zapojení je možné realizovat dlouhodobé monitoringy zvířat, zkoumat jejich chování a rozvíjet zapojení komunit do ochrany visajanských druhů.

ČESKÁ KOALICE NA OCHRANU BIODIVERZITY (CCBC)

CCBC úspěšně pokračovala v osvětové a vzdělávací činnosti. Kromě klasické nabídky přednášek a zážitkových programů, CCBC zorganizovala filmový festival přírodovědných filmů Nechme se překvapovat. Festival se konal v Národním muzeu a navštívilo ho 645 žáků a 63 učitelů. Online knihovna CCBC pro environmentální výuku se rozšířila o čtyři nová témata. Společně se Zoo Liberec pak CCBC připravila šest odborných besed a podařilo se dotočit šes-

tidílnou sérii dokumentů pro Českou televizi, která volně navazuje na velmi úspěšnou sérii Češi zachraňují. Významnou událostí v roce 2023 bylo otevření Centra pro popularizaci ochrany přírody U studánky poznání v Ovinecké ulici v Praze. V centru jsou realizovány programy pro školy, výstavy, rodinné akce, různé rukodělné dílny, ale také besedy a přednášky pro veřejnost.

THE KUKANG RESCUE PROGRAM

V říjnu minulého roku byla slavnostně otevřena nová Kukang škola přímo v centru Kukang programu - Bandar Baru. Ta poskytuje příležitost ke vzdělávání více než šedesáti dětem. Pro děti předškolního věku pokračují venkovní aktivity ve spolupráci s projektem Education4Conservation.

PROJEKTY PODPOŘENÉ ZOO LIBEREC

THE BULINDI CHIMPANZEE & COMMUNITY PROJECT

Projekt je zaměřený na ochranu 300 divokých šimpanzů, kteří se snaží přežít na nechráněném území v Ugandě ve východní Africe. Ochrana je realizována skrz místní komunity, jejichž aktivity a úsilí vedou k zachování této populace lidoopů v přírodě. (<https://bulindichimpanzees.org>)

ČESKÁ KOALICE NA OCHRANU BIODIVERZITY (CCBC)

Koalice sdružuje organizace a projekty, které se věnují ochraně biodiverzity a udržitelnému rozvoji u nás i po celém světě. Nedílnou součástí CCBC jsou osvětové a vzdělávací aktivity pro děti i dospělé. (www.ccbc.cz)

ECOSYSTEM IMPACT

Ochrana ostrovních ekosystémů se zaměřením na mořské želvy a ptactvo v oblasti souostroví Pulau Banyak a ostrova Simelue v Indonésii. (www.ecosystemimpact.com)

KIMBOZA FOREST GECKO PROJECT

Ochrana endemického a kriticky ohroženého gekona modrého ve východní Tanzanii.

LESTARI

Ochrana ostrovních ekosystémů, mořských želv a loskutáků v Indonésii, vzdělávání a propojování lidí se zájmem o udržitelný rozvoj a ochranu přírody. (www.protectingnature.org)

TALARAK

Komplexní ochrana, výzkum a vzdělávání se zaměřením na endemity Visayánských ostrovů na Filipínách. (www.talarak.org)

THE KUKANG RESCUE PROGRAM

Ochrana outloňů, vzdělávání a boj proti nelegálnímu obchodu s divokými zvířaty a práce s místními komunitami na Sumatře. (www.kukang.org)

ZÁTOKA NOSATÝCH OPIC

Ochrana ekosystému v Balikpapanském zálivu na Borneu. S vlajkovým druhem kahau nosatým se projekt věnuje osvětě, výzkumu, vzdělávání a environmentální lobby za zachování tohoto přírodně významného místa. (www.zatokanosatytopic.cz)

SPOLUPRÁCE NA PROJEKTECH

Po celý rok probíhala intenzivní spolupráce s farmáři z vesnice Kuta Male. Projekt podporuje udržitelné zemědělství, vytváření pracovních pozic a osvětovou činnost. Udržitelně produkovaná káva je vykupována za férové ceny a finální produkt míří na trh do České republiky. Princip je v tom, že farmáři za jejich kávu dostávají lepší cenu, než je ta tržní, za což výměnou zavazují chránit outloně a další ohrožené druhy zvířat. Díky kávě Kukang Coffee se tak daří ochránit cennou oblast na hranici Národního parku Leuser, kde se nachází mnoho ohrožených druhů.

Nadále pokračoval také monitoring nočních živočichů. Dlouhodobě se tak monitoruje a zkoumá velikost populace outloňů, jejich chování a habitatové požadavky v okolí vesnic Kuta Male a Bandar Baru. Tyto aktivity jsou vedeny týmem složeným z bývalých pytláků.

Tým vyšetřovatelů nelegálního obchodu se zvířaty Záchraného programu Kukang také pokračoval ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody z provincie Západní Sumatra v potírání nelegálního trhu s volně žijícími zvířaty. Společně se skupině podařilo zastavit několik překupníků obchodujících hlavně s primáty. Spřátelená organizace Vesna Panglao Conservation z Filipín přizvala členy Kukang programu k řešení problémů nelegálního rybolovu na Boholu. Zde se následně podařilo ve spolupráci s filipínskou národní námořní policií dopadnout rybáře využívající k rybolovu výbušniny a jedy.

Další významnou událostí v Kukang programu bylo uvedení časosběrného snímku Kukang movie.

IV. VÝMĚNA ZKUŠENOSTÍ, PŘEDNÁŠKY, PREZENTACE

SEZNAM KONFERENCÍ A ODBORNÝCH SEMINÁŘŮ S ÚČASTÍ PRACOVNÍKŮ ZOO LIBEREC

- **International Sea Turtle Symposium** (Cartagena, Kolumbie): Hemelíková Adéla, Zoubek Pavel, prezentace: What are the purposes of sea turtle use and which factors influence it (Hemelíková Adéla, Nur Fadli, Awaluddin, Ferasyi Teuku Reza, Zoubek Pavel, Ouhel Tomáš, Madden Hof Christine, Riskas Kimberley, Vojar Jiří) poster: Monitoring sea turtle harvest in the sea in of one of the most important nesting sites in Eastern Indian Ocean: an assessment for further conservation measures (Zoubek Pavel, Hemelíková Adéla, Ouhel Tomáš, Sandi Bayu)
- **Komise UCSZ** (giboni a lidoopi, starosvětští primáti, novosvětští primáti, poloopice, velké kočky, malé kočky) (Jihlava, Česká republika): Bolechová Petra, Gremlicová Dorota
prezentace: Antikoncepce u lvice Shani (Gremlicová Dorota)
prezentace: O krocení kokcidií (Gremlicová Dorota)
koordinace Komise pro starosvětské primáty (Bolechová Petra)
- **EAZA Small Mammal TAG mid-year meeting** (Skaerup, Dánsko): Gremlicová Dorota
prezentace: Hystricomorpha in EAZA
- **European Conferences of Tropical Ecology** (České Budějovice, Česká republika): Robovský Jan,
prezentace: Evolutionary inspections of large (African) mammals: some advances and limitations (Robovský Jan)
- **Marine Turtle Genetics Training** (Manila, Filipíny): Hemelíková Adéla
- **Indonesia Sea Turtle Symposium and the Greater Coral Triangle Region** (Jakarta, Indonésie): Hemelíková Adéla
- **Seminář AOPK „CITESové evergreeny“** (Bohuslavice, Česká republika): Gremlicová Dorota, Dostálová Marta, Klára Baláková, Gabriela Volná Garbová
- **International Crane Conference** (Tartu, Estonsko): Ticháčková Markéta, prezentace: The Common Crane (*Grus grus*) in the Czech Republic, the behaviour and changes in migration pattern of tagged cranes (Ticháčková Markéta)
- **Asian Society for Innovation and Policy Conference** (Kuala Lumpur, Malajsie): Ouhel Tomáš, prezentace: Small scale industrial and permaculture development in Indonesia (Ouhel Tomáš)

- **EAZA Annual Conference** (Helsinki, Finsko): Hanel Jan, Melichar Luboš, Gremlicová Dorota, prezentace: Hystri-comorpha in EAZA (Gremlicová Dorota)
- **Small Mammal TAG RCP workshop II** (online): Gremlicová Dorota
- **Komise UCSZoo pro výživu** (Brno, Česká republika): Bolechová Petra, Gremlicová Dorota, prezentace: Výživa pand červených v zoo – předběžné výsledky výzkumu M. Clause (Gremlicová Dorota), prezentace: Pandy bez Mazuri (Gremlicová Dorota), prezentace: Problematika chovu viskač a první úspěšný odchov tohoto druhu v Zoo Liberec (Gremlicová Dorota), koordinace workshopu Výživa a welfare zvířat (Bolechová Petra)
- **National conference of Crane Conservation Germany** (Linum, Německo): Ticháčková Markéta
- **Kostelecké Inspirování** (Kostelec nad Černými Lesy, Česká republika): Hemelíková Adéla
- **Komise UCSZ** (zoologicko-legislativní): Gremlicová Dorota
- **Amur Tiger EEP Species Committee meeting** (online): Gremlicová Dorota

V. VĚDECKOVÝZKUMNÁ A BADATELSKÁ ČINNOST

VÝZKUMNÉ PROJEKTY PRACOVNÍKŮ ZOO LIBEREC

Výzkumník	Instituce	Název projektu
A. Hemelíková, P. Zoubek, T. Ouhel, T. R. Ferasyi, N. Fadli, Awaluddin, W. Sari, Ch. M. Hof, K. Riskas	ČZU Praha; Zoo Liberec; Univer- sitas Syiah Kuala Banda Aceh	Zvyšování efektivity managementu a ochrany mořských želv na Sumat- ře, druhy: kareta pravá (<i>Eretmochelys</i> <i>imbricata</i>), kareta obrovská (<i>Chelonia</i> <i>mydas</i>)
L. Melíchar, J. Robovský	Zoo Liberec, Jihočeská univerzita	Ochrana zebry bezhřívě (<i>Equus quagga borensis</i>)

VI. EDIČNÍ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST

VĚDECKÉ PUBLIKACE PRACOVNÍKŮ ZOO LIBEREC

- **Hnidová, P.** 2023. Conservation of *Lygodactylus williamsi* (Reptilia: Squamata) in the Kimboza Reserve, Tanzania, and its breeding in Liberec Zoo, Czech Republic. *Acta Soc. Zool. Bohem.* 86: 37–43.
- Hrabina P., Pernerová L., Suchomel J., **Robovský J.**, 2023. Utility of cytochrome c oxidase I for the deciphering of unstable phylogeny and taxonomy of gorals, genus *Nemorhaedus* Hamilton Smith, 1827 (Bovidae, Ovibovina). *ZooKeys* 1181: 81-110. <https://doi.org/10.3897/zookeys.1181.108019>.
- Nardelli F., **Robovský J.**, 2023. New data on the ecology and conservation of the Javan rhinoceros *Rhinoceros sondaicus* Desmarest, 1822 (Perissodactyla, Rhinocerotidae). *Gazella* 49: 182-205. https://www.researchgate.net/publication/376085014_New_data_on_the_ecology_and_conservation_of_the_Javan_rhinoceros_Rhinoceros_sondaicus_Desmarest_1822_Perissodactyla_Rhinocerotidae
- Nosková, E., Modrý, D., Baláž, V., Červená, B., Jirků-Pomajbíková, K., Zechmeisterová, K., Leowski, C., **Petrželková, K. J.**, Pšenková, I., Vodička, R., Kessler, S. E., Ngoubangoye, B., Setchell, J. M., & Pafčo, B. (2023). Identification of potentially zoonotic parasites in captive orangutans and semi-captive mandrills: Phylogeny and morphological comparison. *American Journal of Primatology*, 85, e23475. <https://doi.org/10.1002/ajp.23475>

POPULÁRNĚ-NAUČNÉ PUBLIKACE PRACOVNÍKŮ ZOO LIBEREC

- **Robovský J.**, 2023. Podmanivý Příběh života od Jana Sováka. *Živa* LXXI(1): XXXVI.
- **Robovský J.**, 2023. Dědictví, Ostrovy a Ohnisko biodiverzity aneb Představení oslnivé knižní série plzeňské botanické a zoologické zahrady. *Živa* LXXI(1): XL.
- **Robovský J.**, Kovačiková L., Leške L., 2023. Rec. Mitchell Peter: The Donkey in Human History – Příběh chudého příbuzného. *Vesmír* 102(12): 600-601.

VII. JINÉ VÝKONY A AKTIVITY ORGANIZACE

ZASTOUPENÍ V KOMISÍCH

Členství v odborných a vědeckých skupinách pracovníků Zoo Liberec

Mgr. Adéla Hemelíková – členka Asia-Pacific Marine Turtle Genetic Working Group; členka International Sea Turtle Society; členka Indonesia Sea Turtle Working Group; členka Sea Turtle Working Group Aceh

MgA. Barbara Tesařová – členka EAZA Conservation Education Committee

MVDr. David Nejedlo – předseda komise ministra životního prostředí ČR pro zoologické zahrady; člen EAZA Technical Assistant Committee

Ing. Dorota Gremlicová, Ph.D. – členka UCSZOO Komise pro malé kočky; členka UCSZOO Komise pro velké kočky; členka UCSZOO Komise pro ploutvonožce; členka UCSZOO Komise pro výživu zvířat; členka UCSZOO Komise zoologicko-legislativní; členka Species Committee Lion EEP; členka Red Panda EEP a Margay EEP; Research Advisor Amur Tiger EEP a Sumatra Tiger EEP; Vice-Chair Small Mammal TAG pro Hystricomorpha

Ing. Jan Hanel, Ph.D. – Chair EAZA Raptor TAG; vedoucí Evropské plemenné knihy ESB – European Studbook – orel královský (*Aquila heliaca*); člen komise EEP orel mořský (*Haliaeetus albicilla*), amazoňan zelenolící (*Amazona viridigenalis*), zoborožec hrubozobý (*Ceratogymna atrata*)

RNDr. Jan Robovský, Ph.D. – člen Species Committee of the urial EEP; člen redakční rady časopisu Vesmír; člen redakční rady časopisu Lynx; člen redakční rady časopisu Gazella

Mgr. Klára Judita Petrželková Ph.D. – členka redakční rady časopisu Gazella; členka ediční rady International Journal of Primatology

Ing. Lubomír Melichar – správce plemenné knihy pro zebra bezhřívou; člen EAZA Caprinae TAG; koordinátor Komise pro koňovité při UCSZOO; koordinátor Komise pro ovce a kozy při UCSZOO; koordinátor EEP takin čínský (*Budorcas taxicolor bedfordi*); člen komise EEP – osel somálský (*Equus africanus somaliensis*), levhart čínský (*Panthera pardus japonensis*), antilopa koňská (*Hippotragus equinus*), koza šrouborohá (*Capra falconeri*), žirafa (*Giraffa camelopardalis*)

Ing. Pavel Zoubek – člen IUCN SSC Asian Species Action Partnership; člen Asia-Pacific Marine Turtle Genetic Working Group, člen International Sea Turtle Society

Ing. Petra Bolechová, Ph.D. – členka UCSZOO Komise pro novosvětové primáty; členka UCSZOO Komise pro poloopice; členka UCSZOO Komise pro gibony a lidoopy; Koordinátor UCSZOO Komise pro výživu zvířat; Koordinátor UCSZOO Komise pro starosvětové primáty; členka Species Committee Nomascus Gibbon EEP; členka Hamadryas Baboon EEP; členka Black lemur EEP

Mgr. Tomáš Ouhel – člen EAZA TAG pěvci; člen TASA/Threatened Asian Songbird Alliance; IUCN SSC Asian Songbird Trade Specialist Group; Conservation committee of Asian Society for Innovation and Policy předseda komise pro Ochranu fauny ČR a SR při UCSZOO

BAKALÁŘSKÉ PRÁCE STUDENTŮ VE SPOLUPRÁCI SE ZOO LIBEREC

- Nováková A., Agonistické chování a sezónní reprodukce u lemuru; lemur černý. ČZU Praha (vedoucí práce: **Bolechová Petra**)
- Zorychta M.; ČZU Praha; Osvětlení v chovu zvířat (dotazník). ČZU Praha (vedoucí práce: **Bolechová Petra**)

DIPLOMOVÉ PRÁCE STUDENTŮ VE SPOLUPRÁCI SE ZOO LIBEREC

- Mimrová D. Bakteriofágy primátů a jejich interakce se společenstvem střevních bakterií. Masarykova univerzita (vedoucí práce: **Petrželková Klára**)
- Dvořáková A. Welfare gibbonů (čeleď Hylobatidae) v lidské péči; gibbon bělolící. ČZU Praha (vedoucí práce: **Bolechová Petra**)
- Jiráčková K. Reprodukční biologie vybraných druhů podčeledi Arvicolinae chovaných v lidské péči; pestruška písečná, hraboš rákosní a hraboš syslí. ČZU Praha (vedoucí práce: **Bolechová Petra**)
Nedvěďová J. Sezónnost agonistického chování u samců lemuru; lemur černý. ČZU Praha (vedoucí práce: **Bolechová Petra**)
- Vondráčková L. Variace potravního chování lvů v závislosti na technice krmení; lev berberský. ČZU Praha (vedoucí práce: **Bolechová Petra**)

VEDENÍ DOKTORANDSKÝCH STUDENTŮ

- Mason B. Helminth infections in great ape. Masarykova univerzita. (školitel: **Petrželková Klára**)
- Schulz D. Diversity of intestinal anaerobic fungi (Class Neocallimastigomycetes) in primates. Masarykova univerzita. (školitel: **Petrželková Klára**)

OSTATNÍ STUDENTSKÉ PRÁCE VE SPOLUPRÁCI SE ZOO LIBEREC

- Poledníková K. Hodnocení welfare slona indického v zoologických zahradách ČR; slon indický. VOŠ PRIGO Ostrava. Absolventská práce (vedoucí práce: **Bolechová Petra**)
- Kolčavová K. Chov dravců a jejich následné vypouštění do volné přírody. SOŠ veterinární Hradec Králové. Středoškolská práce (vedoucí práce: **Bolechová Petra**)
- Kmínková K. Chov šimpanzů v Zoo Liberec; šimpanz. ZŠ Liberec. Ročníková práce (vedoucí práce: **Bolechová Petra**)

VIII. OPRAVY

Výčet význačnějších oprav prováděných dodavatelsky		
pozn. částka zaokrouhlena na tisíce		
Budova	Popis opravy	částka
Pavilon žiraf	opravy topení pavilonu žiraf, opravy potrubí topení	661 000 Kč
Bistro Gibon	opravy havarijního stavu rozvodu tepla, zateplení stropní konstrukce, opravy podhledů, opravy plynového zařízení	540 000 Kč
Pavilon slonů	opravy topení a opravy potrubí topení, opravy el. ohradníků	515 000 Kč
Pavilon levhartů	oprava vnitřní ubikace (šubry)	213 000 Kč
Pavilon opic	oprava podlahy, nátěry stěn a ocelových konstrukcí, drobné opravy střechy, led osvětlení vzdělávacích expozic a jejich osazení exponáty	180 000 Kč
Úpravna vody bazénu lachtanů	výměna filtračních písků, servis zařízení, výměna čerpadla	164 000 Kč
Pavilon lachtanů	havarijní oprava umělých skal v bazénu lachtanů, výměna poškozených skel	160 000 Kč
Elektroinstalace NN	oprava datových rozvodů, oprava optického kabelu	146 000 Kč
Budova ZOO „Expo“	servis klimatizace a vzduchotechniky	127 000 Kč
Hospodářský pavilon	servis a opravy vzduchotechniky, opravy chlazení, výměna okna, oprava elektrorozvodů na zimovišti	106 000 Kč
Pavilon tropů	výměna poškozených skel, drobné opravy vzduchotechniky, plynových kotlů, vodopádu, rákosů	84 000 Kč
Brány a oplocení	opravy bran a oplocení, nátěry	83 000 Kč
Elektroinstalace VN	oprava rozvodů NN, výměna kabelů	77 000 Kč
Bistro dolní zoo	opravy zázemí pro bistro, bourání, odpady, elektro, podlahy, stěny a stropy	70 000 Kč
Ubikace surikat	oprava drnového domečku	45 000 Kč

IX. INVESTICE

Na poli investičních akcí se letos objevili jak viditelné realizace, tak v neposlední řadě probíhali přípravy jednotlivých projektů.

V září 2022 byla zahájena výstavba nové expozice a chovatelského zázemí pro novozélandské papoušky nestory kea. Práce byly dokončeny v jarních měsících roku 2023 a od května sloužila expozice pro chovaný druh papouška. V jarních měsících proběhlo dokončení kompletní rekonstrukce střešního pláště SEV Divizna. Předmětem stavebních prací bylo provedení nového krovu, střechy a opravy ubytovacích prostor a kanceláří v podkroví objektu.

REALIZOVANÉ STAVEBNÍ INVESTICE V ROCE 2023	
Popis	cena V Kč vč. DPH
Převzetí DHM do užívání od LK – TZ Divizna – střecha	8 794 671,05
technické zhodnocení DHM-stavby – voliéra Nestor Kea	10 423 626,28
technické zhodnocení DHM-stavby Bistro dolní zoo	120 723,00
technické zhodnocení DHM-stavby – střecha Divizna	123 458,00
CELKEM	19 462 478,33

REALIZOVANÉ INVESTICE/NOVĚ NABYTÉ POLOŽKY V MAJETKU 2023	
Popis	cena vč. DPH
Vysokozdvíhací vozík HELI	99 099,00
Renault Zoe-modrá	469 942,15
Renault Zoe-bílá	474 595,04
Renault Twizi-červená	176 809,91
Rypošarium z akrylátu	45 866,26
Myčka nádobí	98 000,00
Bytová jednotka Praha, Modřany (získáno v dědickém řízení)	3 600 000,00
Zoobook (software na evidenci zvířat)	1 284 415,00
Vysokotlaký čistič	108 887,90
CELKEM	6 357 615,26

X. AKCE PRO NÁVŠTĚVNÍKY

Zoo naplánovala a zrealizovala řadu akcí pro širokou veřejnost

- ZOOPLES (25. února) „Hmyzí ples“ s podtitulem „Přijď na ples hmyzí, než hmyz z planety zmizí“
- ZooRiskuj – již 11. ročník soutěže pro školy v Libereckém kraji (poprvé účastníci i mimo LK) – rozřadovacího kola, které proběhlo 29. 3., se zúčastnilo 132 tříčlenných týmů z 36 škol a gymnázií. (Liberecký kraj: školy z Liberce, Jablonce nad Nisou, Raspenavy, Hejnic, České Lípy, Mimoně, Studence (okres Semily), Turnova, Stráže pod Ralskem, Stráže nad Nisou, Nového Boru, Oken (okres Česká Lípa), Královehradecký kraj: škola z Vrchlabí). Finále pak proběhlo 27. 4. v aule Technické univerzity Liberec, o vítězství se utkalo osm týmů z šesti škol.
- Den pro seniory (11. 4.) zvýhodněné vstupné pro seniory a komentovaná prohlídka zdarma
- Den Země (sobota 22. 4.) + internetová výzva „30 dní pro Zemi“
- Den pro rodinu (13. 5.)
- Den dětí (1. 6.) zvýhodněné vstupné pro děti
- Den bez bariér (14. 6.)
- Den pro slony (12. 8.)
- Den pro seniory (20. 9.) zvýhodněné vstupné pro seniory a komentovaná prohlídka zdarma
- Den zvířat a den pro partnery a sponzory 7. 10.
- Předstrašidelná zoo (25. 10.) večerní prohlídka nazdobené zoo pro partnery a sponzory
- Strašidelná zoo (26. a 27. 10.) tradičně očekávaná a vysoce navštěvovaná dvoudenní večerní akce
- Adventní prohlídka zoo (16. 12.)
- Vánoce v zoo (24. 12.) dobrovolné vstupné
- ZOOPLES (31. 12.) – rozloučení s LS

Po celý rok pravidelně každou druhou středu v měsíci také probíhá ZooObjektiv, kde se návštěvníci mohou dozvědět novinky ze zoo a ze zákulisí o chovu zvířat. Vstup je zdarma.

XI. NOVINKY

ELPASS

Prvního června 2023 byl také spuštěn nový projekt společné cenově výhodné vstupenky do příspěvkových organizací LK. Ve zkušebním provozu tzv. eLpass vstupenky bylo zahrnuto několik atraktivních míst Libereckého kraje: Zoo Liberec, Botanická zahrada Liberec, Muzeum Českého ráje v Turnově, Oblastní galerie Liberec, Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě a Severočeské muzeum v Liberci. Zájemci si mohli vybírat ze dvou základních variant: eLpass GRANDE a eLpass MINI. Varianta eLpass GRANDE zahrnovala vstup do všech zmíněných příspěvkových organizací, a to za 440 korun. Nákupem této vstupenky návštěvník ušetřil 230 korun. Zlevněný eLpass GRANDE určený dětem od 3 do 15 let, studentům, seniorům a osobám držícím průkaz ZTP byl za 220 korun. Sleva u této vstupenky činila 220 korun. Verze eLpass MINI byla vždy sestavena ze vstupenky do Zoo Liberec a jedné z příspěvkových organizací, v nabídce tedy bylo pět základních možností (pro dospělé) a další zlevněné varianty. Nákup společné vstupenky eLpass bylo možné provést přes webové stránky <https://elpass.zooliberec.cz/>. Návštěvník obdržel po zaplacení QR kód, kterým se prokázal u pokladny dané instituce. Webové stránky byly k dispozici v češtině, polštině, angličtině a němčině. Platnost eLpassu GRANDE byla 14 dní od zakoupení, u eLpassu MINI 30 dní. Celý projekt měl své vlastní webové stránky: <https://elpass.cz/>. V roce 2024 bude celý zkušební provoz vyhodnocen a podle zájmu návštěvníků bude případně modifikován.

AVÍZOO – ELEKTRONICKÝ NEWSLETTER

V roce 2023 bylo obnoveno vydávání newsletteru, elektronického čtvrtletníku určeného všem přátelům a příznivcům Zoo Liberec. Newsletter AVÍZOO si své čtenáře pomalu hledá, ale zoo již zaznamenala zájem několika partnerů, sponzorů a škol o jeho tištěnou podobu.

XII. SPONZOŘI A PARTNEŘI

Veřejnost může přispívat jak na chov konkrétních druhů zvířat, tak na chod zoo, projekty na ochranu přírody a na záchranou stanici a útulek ARCHA. Jako poděkování pro partnery a sponzory organizace pořádala tradiční říjnové setkání Den partnerů a sponzorů, na kterém byl pro ně připravený speciální program. Většinu dárců zoo eviduje

(kromě anonymních dárců, kteří zjevně v anonymitě chtějí zůstat) a je s nimi v pravidelném kontaktu. Na možnost sponzoringu upozorňuje zoo na panelech v areálu, na webu (kde je také možné rovnou přispět) a na jednotlivých akcích. Podle věnované částky jsou sponzoři uváděni na webu nebo u výběhů jednotlivých druhů zvířat.

XIII. DOBROVOLNÍCI

Skupinka dobrovolníků existuje při Zoo Liberec již řadu let. Ženy dobrovolnice pomáhaly na stanovištích v rámci akcí pro návštěvníky, poskytovaly informace o chovech i chodu zoo, pomáhaly v rámci dodržování návštěvního řádu a v neposlední řadě se staraly o chod tzv. dobrovolnického stánku v areálu zoo. Bohužel v letech 2020–2021 došlo díky covidu k významnému útlumu činnosti dobrovolníků a v roce 2022 pak z personálních důvodů se skupinka dobrovolnic přestala scházet úplně.

Dobrovolníci byli, jsou a budou významnou pomocí pro organizaci, jakou je právě zoologická zahrada. Proto se náborem nových dobrovolníků, jejich motivace a koordinace částečně a dočasně ujalo marketingové oddělení zoo. Po krátké odmlce způsobené personálními důvody se tak na jaře 2023 podařilo alespoň v malé míře oživit práci s dobrovolníky, začala vznikat nová skupina. Tato skupinka se zejména v létě pravidelně scházela a marketingové oddělení se zaměřilo na nábor dalších dobrovolníků a motivaci i koordinaci těch stávajících tak, aby potenciál této skupinky byl využíván v souladu s cíli a principy zoologické zahrady.

A) NÁBOR

- prezentace potřeb dobrovolnictví v areálu zahrady, na akcích pro veřejnost i na sociálních sítích,
- samostatná sekce na webu zooliberec.cz poskytuje informace zájemcům z řad široké veřejnosti, kteří občas vyjádří zájem pomáhat – sekce je doplněna dotazníkem pro potřeby zoo, který zjišťuje časové kapacity a představy daného zájemce před osobním setkáním s koordinátorem,
- nově byl stanoven koordinátor dobrovolníků – jednotlivců, který vyhodnocuje dotazníky, koordinuje osobní setkání zájemců, poskytuje informace k akcím a zprostředkovává tok informací mezi dobrovolníky a vedením zahrady,
- pro firemní dobrovolnictví, tedy větší skupiny, byl vyčleněn samostatný koordinátor.

B) MOTIVACE

- koordinátor dobrovolníků poskytuje dostatek informací k posláním zoo, chystaným akcím, akceptuje individuální požadavky jednotlivých dobrovolníků,
- dobrovolníci mají kdykoliv vstup do zoo zdarma,
- v případě nevyčerpaných kapacit v rámci zoozájezdu pro zaměstnance je místo nabídnuto dlouhodobějším dobrovolníkům,
- pro dostatek informací ze zázemí zoo je doporučena návštěva pravidelného pořadu zoologů ZooObjektiv.

C) AKCE DOBROVOLNÍKŮ

- personální výpomoc na akcích marketingu pro veřejnost (dílňičky, enrichment, výroba charitativních tašek, informační tematické materiály apod.),
- samostatná výroba drobné bižuterie a upomínkových předmětů pro prodej v dobrovolnickém stánku,
- sezónní provoz dobrovolnického stánku a samostatné tematické dílničky,
- úklid návštěvníké části pavilonu slonů,
- tematická sezónní výzdoba areálu zoo,
- úklid dobrovolnických místností.

V následujícím období se marketing zaměří na rozsáhlejší propagaci v rámci náborem nových dobrovolníků. K 31. 12. 2023 měla dobrovolnická skupina při Zoo Liberec celkem 4 členy, z toho 3 aktivní.

b. ARCHA – ZÁCHRANNÁ STANICE PRO DRUHY ČESKÉ PŘÍRODY, MĚSTSKÝ ÚTULEK

Zoologická zahrada pomocí své organizační složky Centrum pro zvířata v nouzi ARCHA zajišťuje provoz útulku pro opuštěná a nalezená zvířata ze zájmových chovů, záchrannou stanicí pro handicapované živočichy fauny ČR a ekologičnost v těchto oblastech.

I. ÚTULEK PRO OPUŠTĚNÁ A NALEZENÁ ZVÍŘATA ZE ZÁJMOVÝCH CHOVŮ

Statutární město Liberec přispělo na provoz útulku částkou 3,6 mil. korun.

V rámci hlavní činnosti útulku, tj. odchyt zvířat na území města Liberce a některých dalších obcí, péče o ně a navrácení zpět majiteli nebo předání do náhradní péče, byla poskytnuta péče 256 psům a 276 kočkám. Oproti minulému roku tedy počet přijatých zvířat zhruba o šestinu poklesl. Pokles přijatých zvířat byl způsoben z velké části naplněnou kapacitou zvířaty odebranými z nevhodných podmínek a u koček také změnou managementu péče o březí kočky. Z nařízení útulku nadřízeného odboru veřejného prostoru a ekologie Magistrátu města Liberce, kdy bylo zakázáno kastrovat březí kočky, se prodlužuje doba pobytu dospělých koček v útulku až na půl roku a ubírají se tak kapacity pro ostatní potřebné kočky. 84,4 % psů a 9,8 % koček bylo vráceno původnímu majiteli. Toto číslo se u psů oproti minulému roku zhruba o 20 % zvýšilo, což poukazuje na trend současné osvěty zvířata nejen označovat mikročipem ale čipy i registrovat v některé z online databází. Nové domovy v tomto roce našlo 45 psů a 203 koček. Jedna z našich adoptovaných fen dokonce po adopci splnila potřebné zkoušky a stala se součástí celní správy ČR. Bylo uskutečněno 340 výjezdů, z čehož 47 z nich tvořily výjezdy k likvidaci kadáverů, a to zejména koček uhynulých na veřejných komunikacích.

V březnu byly naše ošetřovatelky, na žádost KVS a policie, povolány k odchytu 25 koček žijících v nevhodných podmínkách v jednom z libereckých bytů. Kapacity útulku tak byly rázem naplněny na maximum, a proto bylo nutné z nich tři březí kočky přesunout do útulku Azyl pes Krásný Les. Většina z těchto odebraných zvířat našla své osvojitele a koncem roku jich tak v útulku zůstalo posledních 5.

V roce 2023 se opět podařilo snížit úmrtnost přijatých koček a to na 12,7 %. Od prosince se zavedlo nové opatření vstupního testování všech příchozích koček na nemoci FIP a FeLV. Během měsíce tak bylo otestováno 18 zvířat, z nichž 17 bylo negativních. V roce 2024 bude toto opatření, včetně očkování nově přijatých jedinců, pokračovat, čímž si útulek slibuje další snížení úmrtnosti. Ke snížení by mělo dopomoci i pravidelné desinfikování kotců po odešlých jedincích pomocí ozónového generátoru. Zároveň se i v roce 2023 pokračovalo v kastrovacím programu koček. Odchyt do sklopců proběhl v lokalitách ulic Hodkovická (4 kočky, 1 kocour), Zeyerova (4 kocouři), Bezová (4 kočky, 1 kocour), Rubínová (3 kočky, 2 kocouři), U Letky (3 kočky, 1 kocour) a Pod Sadem míru (2 kočky). Po jednotkách pak byly v oblasti města Liberec odchyceny ještě 2 kočky a 2 kocouři. 48,3 % vykastrovaných zvířat bylo vypuštěno zpět do své lokality a 41,4 % našlo své nové domovy.

I v roce 2023 pokračovala spolupráce s Centrem bydlení Liberec odboru sociálních věcí magistrátu, kam útulek posílá pro potřebné část darovaných granulí.

Do roku 2024 útulek vstoupil s 22 psy a 12 kočkami. Z tohoto počtu činí 3 kočky a 5 psů zvířata ve správním řízení, které není momentálně možné nabízet do adopce.

II. ZÁCHRANNÁ STANICE PRO HANDICAPOVANÉ ŽIVOČICHY

Celkový počet přijatých zvířat činil 3033 ks. Nejpočetnějším přijatým druhem byl netopýr hvízdavý (1 906 ks) a ježci (146 ks). Nejvíce zvířat jsme přijali z důvodu proniknutí do budovy – jednalo se zejména o netopýry z letních netopýřích invazí. Počítáme-li pouze přijaté volně žijící živočichy bez kadáverů, pak úspěšnost vypouštění do přírody činí 69 %. Uhynulo nebo muselo být utraceno 23 % zvířat. Do dalšího roku zůstalo ve stanici 72 zvířat, většina bude vypuštěna v roce 2024. Výjezdů k odchytům bylo uskutečněno 539.

NĚKTERÉ ZAJÍMAVÉ PŘÍPADY

Rekordní zásahy při netopýřích invazích

Navýšení počtu přijatých živočichů bylo způsobeno zejména zásahy u mimořádně nezvyklých množství invazních netopýřů hvízdavých koncem léta. Na 12 lokalitách v Liberci a v Jablonci nad Nisou jsme při 16 výjezdech odchytli celkem 1 523 netopýřů. Nejvíce jich bylo odchyceno v jediném pokoji v panelovém domě v Jablonci nad Nisou – 499 ks. Velký záchyt byl též v jedné budově Nemocnice Liberec – 449 ks.

Tři pokousaná mláďata labutí

Hned 3 labutí sourozenci utrpěli vážná zranění po napadení neznámou šelmou. Měli kousné rány a stržené velké plochy kůže na různých místech těla. Denní ošetřování našťěstí snášeli velmi dobře a rány se po měsíci zhojily natolik

dobře, že labutě mohly být vráceny zpět do přírody. Vyléčili jsme též dospělou labutí samici, kterou neznámý pachatel postřelil na Markvartickém rybníce v Jablonném v Podještědí.

Záchrana liščete z meliorační skruže

Díky všímavosti dvou turistek jsme vysvobodili lišče zapadlé v meliorační skruži na louce pod vrchem Javorník. Skruž byla bez jakéhokoliv zabezpečení, navíc skrytá v křoví a v úrovni s terénem. Další podobně nebezpečné skruže jsme našli v okolí. Spolu s liščetem leželo v této pasti též uhynulé srnče. Situaci jsme zdokumentovali a předali podnět na Magistrát města Liberec, který přiměl majitele pozemku skruže zabezpečit.

Vyléčení jeřába popelavého

V lednu byl do Archy přijat mladý jeřáb popelavý, který trpěl vážnou nekrózou holeně. Stěry prokázaly přítomnost mykoplazmat. Po 3týdenní úspěšné léčbě mohl být jeřáb vypuštěn zpět do přírody.

DALŠÍ AKTIVITY

Na základě řešených případů byly podány následující podněty úřadům:

- KÚ Liberec – pronikání netopýrů elektroinstalacemi do panelového domu v Turnově
- Magistrát města Liberec – nezabezpečené meliorační skruže pod Javorníkem
- ČIŽP – shozená vlaštovčí hnízda v Jitřavě

Ing. Hancvenclová se stala členkou Rady Národní sítě záchranných stanic ČR

III. EKOVÝCHOVA

V roce 2023 probíhaly z personálních důvodů výukové programy pro školy jen v první polovině roku. Proběhly dva programy pro 2. stupeň ZŠ zabývající se problematikou záchranných stanic s názvem „Život s handicapem“. Dále čtyři programy pro první a druhé třídy věnované pomoci probuzeným hibernantům a správnému přikrmování zvířat přes zimní období a dva programy pro 3.–6. třídy ZŠ zaměřené na domácí mazlíčky a fungování útulků. Celkem výukové programy navštívilo 165 účastníků.

Kromě placených výukových programů proběhlo i 40 komentovaných prohlídek pro školy, většinou jako odměna za dary, nebo v rámci projektových dnů. Těchto hodinu a půl trvajících exkurzí s výkladem se zúčastnilo 826 účastníků.

V srpnu jsme uspořádali sérii 4 komentovaných prohlídek pro veřejnost, jichž se zúčastnilo 73 návštěvníků. Uskutečnila se též exkurze pro 25 členů Sboru dobrovolných hasičů Liberec.

Centrum ARCHA navštívilo celkem 1 089 evidovaných návštěvníků za účelem vzdělávání.

V srpnu jsme se zúčastnili také Noci pro netopýry v Panském lomu v Liberci (pořádala ČESON).

Pod záštitou CCBC (Czech coalition for biodiversity conservation) jsme natočili na podzim roku 2022 výukové video o záchranné stanici. V květnu 2023 proběhla prezentace filmu na festivalu přírodovědných filmů pro žáky ZŠ s názvem „Nechme se překvapovat“, kde měla přednášku i vedoucí ZS. Dále byla v rámci semináře „Krajina s pastí pro ptáky“ konaného 7. září 2023 v Zoo Liberec uspořádaná přednáška „Pasti pro ptáky pohledem záchranné stanice“ opět s přednáškou I. Hancvenclové.

IV. NÁVŠTĚVNOST

Akce	Počet	Účast
KOMENTOVANÁ PROHLÍDKA PRO VEŘEJNOST	6	98
VÝUKOVÉ PROGRAMY	8	165
KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY	15	336
ŠKOLY – EXKURZE	25	490

c. SEV DIVIZNA – STŘEDISKO ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY

I. FILOZOFIE NABÍZENÝCH PROGRAMŮ

SEV DIVIZNA Liberec svými aktivitami prostřednictvím environmentální výchovy podporuje a rozvíjí zodpovědnější chování a úctu lidí ke všemu živému i neživému, tradicím, přírodě, krajině i planetě.

Jaké je naše pojetí environmentální výchovy?

Environmentální výchova vede ke kladnému vztahu k přírodě, k respektování přírodní a kulturní pestrosti a posiluje sounáležitost s celkem. Člověk chápe důsledky svého chování, přijímá zodpovědnost za svá rozhodnutí a jedná dle zásad uvědomělé skromnosti.

II. ZÁKLADNÍ NABÍDKA

SEV DIVIZNA Liberec je denní specializované pracoviště na podporu a realizaci environmentální výchovy a v této oblasti poskytuje následující služby:

1. realizuje ekologické výukové programy pro děti z mateřských škol, žáky základních a středních škol. Výukové programy vedou zkušení a odborně zdatní lektori.
  - používá interaktivní formy a metody
  - preferuje kontakt s přírodou a výchovu prožitkem
  - reaguje na aktuální témata
  - pomáhá školám v realizaci průřezového tématu RVP – environmentální výchova
2. pořádá odborné semináře, exkurze či dílny pro studenty pedagogických fakult, pedagogické pracovníky, vedoucí dětských kroužků a oddílů, širokou veřejnost atp.
3. realizuje výukové aktivity v areálu Zoo Liberec (výukové programy, komentované prohlídky)
4. realizuje osvětové akce pro širokou veřejnost
5. zajišťuje metodickou pomoc koordinátorům EVVO na školách, metodickou pomoc pro zpracovávání ŠVP
6. zpřístupňuje knihovnu publikací k ekologické výchově a půjčuje netradiční výukové pomůcky
7. komunikuje s ostatními organizacemi realizujícími EVVO v regionu i po celé republice
8. spolupracuje s ostatními zoologickými zahradami v oblasti vzdělávacích aktivit (metodika, inspirace, profesní růst...)
9. koordinuje síť škol v Libereckém kraji se zájmem o ekologickou výchovu (M.R.K.E.V., Ekoškola, ŠUŽ)

III. NOVINKY V NABÍDCE

Mezi naše novinky v roce 2023 patřil výukový program v zoo Má to smysl určený pro 3.–8. třídu základní školy. Děti se při něm seznamují se smyslovým vnímáním zvířat na příkladech druhů v zoo. Poznávají význam jednotlivých smyslů, zvláštnosti a rekordy ve zvířecí říši a odlišnosti od světa lidí, při praktických činnostech využijí i své vlastní smysly. Pro střední školu jsme nově nabídli exkurzi Na císařské stezce, která zavede účastníky za rozmanitou přírodou Veseckého údolí a na rozhlednu Císařský kámen.

IV. OPRAVY

V jarních měsících proběhlo dokončení kompletní rekonstrukce střešního pláště SEV DIVIZNA. Předmětem stavebních prací bylo provedení nového krovu, střechy a opravy ubytovacích prostor a kanceláří v podkroví objektu.

V. INVESTICE

technické zhodnocení DHM-stavby – střecha Divizna	123 458,00
Převzetí DHM do užívání od LK -TZ Divizna – střecha	8 794 671,05

VI. NÁVŠTĚVNOST

	MŠ	ZŠ	SŠ	VŠ
Počet programů	43	307	23	1
Počet účastníků	800	5780	437	22

V roce 2023 uspořádala SEV DIVIZNA Liberec mimo programy pro žáky i 11 vzdělávacích akcí pro pedagogické pracovníky, studenty pedagogických fakult, pracovníky školských zařízení a středisek ekologické výchovy, vedoucí zájmových kroužků i další zájemce z řad veřejnosti. Během roku 2023 jsme zorganizovali 1 online přednášku, 2 exkurze, 5 odborných seminářů, 1 tvořivou dílnu, 1 setkání a 1 konferenci.

Celkem absolvovalo realizované akce 223 účastníků, z toho bylo 138 pedagogů.

d. KULTURNÍ CENTRUM LIDOVÉ SADY

I. FILOZOFIE NABÍZENÝCH PROGRAMŮ

Kulturní a společenské centrum Lidové sady Liberec je od 1. 1. 2022 jedním ze samostatných středisek Zoo Liberec, příspěvkové organizace Libereckého kraje. Od 1. 7. 2011 do 31. 12. 2021 bylo KSC Lidové sady součástí Zoologické zahrady Liberec, příspěvkové organizace Statutárního města Liberec.

KSC Lidové sady se skladbou programu snaží přilákat co nejširší spektrum návštěvníků všech věkových skupin i zájmů. Škála hudebních vystoupení pokrývá vážnou hudbu (viz cyklus koncertů komorní hudby), přes rockové koncerty, folk, country a další hudební žánry. Jako jediná scéna v Liberci poskytuje KSC Lidové sady prostor pro amatérská hudební uskupení, kterým tak pomáhá dostat se do širšího povědomí veřejnosti. Akce zaměřené na užší okruh návštěvníků finančně vyvažují vystoupení populárních kapel, travesty show apod. Podobně koncipován je i program divadelních inscenací, talk show, cestovatelských přednášek, program letního kina apod. Podstatná část nabídky je zaměřená na dětské publikum, které zahrnuje i programy pro školy. Nabídka dětských představení pokračuje i v letní sezóně sérií pohádek.

KSC Lidové sady v průběhu roku 2023 uspořádalo celkem 329 akcí pro 45 247 návštěvníků. Tanečních kurzů pro dospělé se za kalendářní rok zúčastnilo 90 osob a 241 žáků navštěvovalo hudební kurzy. Součástí budovy je Vyhlídková věž, na kterou vystoupalo celkem 1 035 návštěvníků. Ve správě KSC je též přírodní areál Dětského koutku, který za svou sezónu přivítal 33 437 návštěvníků, konalo se zde 11 akcí pro veřejnost. Celková návštěvnost KSC byla tedy 79 719 návštěvníků.

II. POČTY KONCERTŮ

V roce 2023 se v KC Lidové sady konalo celkem 58 koncertů různých hudebních žánrů.

III. KOMORNÍ HUDBA

64.–65. sezóna komorní hudby

Koncerty komorní neboli vážné hudby jsou v Kulturním centru Lidové sady jedinečné. Pro tyto neozvučené akce je akustika velkého sálu ideální. Předplatné se zde nabízí již více než 65 let. Zahrnuje jeden koncert měsíčně, je cenově výhodnější oproti vstupenkám na jednotlivé koncerty a dalším bonusem je, že předplatitel má své stálé místo k sezení na každý z naplánovaných koncertů.

V roce 2023 se v druhé části 64. sezóny (leden–květen 2023) uskutečnilo 5 koncertů pro 106 předplatitelů. V září 2023 se zahájila 65. sezóna s celkem 10 koncerty, z toho 4 koncerty se konaly v roce 2023 (září–prosinec 2023) pro 102 předplatitelů.

IV. POČTY DIVADELNÍCH PŘEDSTAVENÍ

V roce 2023 se konalo v KC Lidové sady 27 divadelních představení a talk show.

V. VZDĚLÁVACÍ AKCE

V roce 2023 pořádalo KSC Lidové sady 12 přednášek různého tematického zaměření.

VI. SPOLEČENSKÉ AKCE

V KSC Lidové sady se v roce 2023 konaly tři plesy, které pořádala sama organizace, a sedm tančírén.

VII. KOMERČNÍ AKCE

KSC Lidové sady pronajímají prostory dalším subjektům, které zde pořádají plesy, semináře, školení, trhy apod. Celkem bylo těchto akcí 89.

VIII. LIDOVÉ SADY DĚTEM

Projekt Lidové sady dětem nabízí výběr z několika druhů divadel – loutkového, hraného, hudebního, naučného. Velmi oblíbená a hojně navštěvovaná jsou pantomimická představení a velikonoční programy. Pro starší žáky KSC LS připravilo hudební a cestovatelské přednášky. Nově byla uvedena vlastivědná přednáška o historii Liberce, která měla mezi školami velký úspěch.

Programy pro školy se nejčastěji konají v komorním Experimentálním studiu, které nabízí úzký kontakt s účinkujícími. Divadelní představení s velkou scénou se konají v historickém velkém sále. Konec školního roku je spojen se školními výlety, které nabízejí kombinaci divadla, návštěvy liberecké zoo a Dětského koutku poblíž areálu Lidových sadů. V roce 2023 se v rámci projektu Lidové sady dětem konalo 45 akcí.

Součástí akcí pro děti je i pořádání tradičních dílen pro veřejnost. Každé Vánoce a Velikonoce do KSC přijíždějí lokální výrobci drobného zboží, chráněné dílny i neziskové organizace. Součástí prodejních stánků bývá dílnička pro děti, vždy tematicky zaměřená. Velmi navštěvovaný je i doprovodný program v Experimentálním studiu. Zde se odehrává loutkové divadlo a vystoupení sborů z místních MŠ nebo ZŠ. Akce má v Lidových sadech dlouholetou tradici a je u veřejnosti oblíbená.

Během letních prázdnin centrum nezapomíná ani na nejmenší. Děti tak mohly se svými rodiči strávit na Zahradě Lidových sadů příjemná odpoledne u oblíbených sedmnácti pohádkových představení.

IX. HUDEBNÍ KURZY

Hudební kurzy v KSC Lidové sady probíhají již řadu let. V našem centru jsou tyto kurzy jedinečné, vzdělávat se zde může široká veřejnost – předškolní děti, žáci základních i středních škol, ale také dospělí. Kurzy pořádáme ve spolupráci s hlavní lektorkou Zuzanou Kubelkovou a dalšími lektory a v roce 2023 byly kurzy vyhlášeny pro nástrojové obory:

- 1) dechové nástroje vyučují 4 lektoři (sopránová zobcová flétna, altová zobcová flétna, saxofony, klarinet)
- 2) souborová hra (hra v souboru dechových nástrojů) vyučuje 1 lektor
- 3) klavír a keyboard vyučuje 5 lektorů
- 4) kytary vyučují 3 lektoři (akustická kytara, elektrická kytara)
- 6) Halekálci kroužek pro nejmenší vyučuje 1 lektorka, tento kurz jsme opět otevřeli od října 2022 – lektorka se na kurzu věnuje celkovému rozvoji hudebnosti předškolních dětí (3–6 let) a prvňáčků, učí se písničky, básničky, základy hudební nauky, hrají na rytmické nástroje atd. Cílem kurzu je vytvořit a prohloubit u dětí pozitivní vztah k hudbě.

V současné době není možné plně uspokojit poptávku veřejnosti, máme velmi omezené kapacity, co se týče množství a možností lektorů a jsme omezeni množstvím učeben. Disponujeme čtyřmi učebnami a výuka probíhá také v Experimentálním studiu. V roce 2023 aktivně vyučovalo 15 lektorů.

Hudební kurzy probíhají ve dvou pololetích – jedno pololetí obsahuje cca 20 lekcí pro žáka, a to v závislosti na prázdninách a státních svátcích.

2. pololetí 2022/2023 (únor–červen) kurzy navštěvovalo 120 žáků
1. pololetí 2023/2024 (září–leden) kurzy navštěvovalo 120 žáků

X. TANEČNÍ KURZY PRO DOSPĚLÉ

V tomto roce byly ve spolupráci s tanečním mistrem Vlastimilem Čermákem otevřeny 4 kurzy společenského tance pro dospělé. První termíny od ledna do března a druhý termín od září do listopadu. V obou termínech byly kurzy otevřeny ve dvou variantách a to pro začátečníky i pro pokročilé. Kurzy celkem absolvovalo 63 párů.

Dále úspěšně pokračujeme v pořádání pravidelných tanečních setkání pod názvem Tančírna, letos jsme kromě zimních měsíců přidali i Májovou tančírnu.

XI. VÝSTAVNÍ ČINNOST

Výstavy je možné navštívit v prostorách Experimentálního studia, Galerie na balkóně a vyhlídkové věže, nejen před divadelním nebo koncertním představením, ale i v průběhu celého roku. Ve výstavních prostorách Lidových sadů představují své práce nejen zavedení autoři, mají zde možnost prezentovat vlastní výtvarná díla i začátečníci a žáci uměleckých škol. Návštěvníci mohou zhlédnout fotografie, malbu a nejrůznější grafické techniky, které se často stávají inspirací i pro ostatní umělce.

XII. VYHLÍDKOVÁ VĚŽ

Vyhlídková věž se 155 schody je dominantou kulturně-památkového objektu Lidových sadů. Vyhlídková věž je otevřena celoročně. Nejnavštěvovanější je však v letních měsících pro její nezaměnitelný výhled na Liberec a okolí. V roce 2023 ji navštívilo celkem 1035 evidovaných návštěvníků z toho 607 dospělých a 428 osob za zvýhodněné vstupné (děti nad 8 let, studenti, senioři a držitelé ZTP). Mimo tyto evidované návštěvníky byla věž také využívána v rámci akcí – Dny evropského dědictví, školní výlety v rámci projektu Lidové sady dětem, vernisáže výstav, během těchto akcí jí navštívilo mnoho dalších návštěvníků.

XIII. DĚTSKÝ KOUTEK

Provozní doba areálu je vždy plánovaná od poloviny dubna do poloviny října, podle meteorologických podmínek. V roce 2023 byl koutek otevřen 20. dubna a provoz byl ukončen 10. října. 26 a 27. října ještě otevřel své brány pro dvoudenní akci Strašidelný koutek, který je propojený se Strašidelnou zooložií.

Tento rok vstoupil Dětský koutek již do své 68. sezóny. Návštěvníci se mohli ještě naposledy svézt na ruském kole (z bezpečnostních důvodů bylo na konci sezóny odstaveno a časem bude demontováno). Historický vláček z roku 1971 prošel generální opravou. Dále návštěvníci mohli využít vzduchovou trampolínu i všechny tradiční prolézačky, klouzačky a houpačky, které v průběhu jarních dnů prošly revitalizací. Součástí koutku byl i výběh pro malé stádo koz kamerunských.

V průběhu roku začaly práce na projektové dokumentaci na nové bistro, které by více odpovídalo aktuálním gastro trendům a poptávce. Bistro, jehož stavba by měla začít na podzim 2024, bude sloužit nejen návštěvníkům Dětského koutku, ale i veřejnosti a kolemjdoucím turistům.

Koutek se stal oblíbeným místem pro oslavy dětských narozenin, celkem se jich v této sezóně uskutečnilo 42.

XIV. NOVINKY V NABÍDCE

Rok 2023 se nesl v duchu předchozích let. Dramaturgický plán nezaznamenal žádné výrazné změny. Ty se plánují až po skončení rekonstrukce, kdy bude mít centrum pro pořádání akcí rozšířené možnosti dané opravou sálu a pořízením nového technologického vybavení.

XV. OPRAVY

výčet významnějších oprav prováděných dodavatelsky		
Plynové rozvody	oprava plynového rozvodu Formanka	202 000 Kč
Lidové sady	oprava střechy po zatečení, opravy systému EPS	91 000 Kč
Dětský koutek	oprava filtračního systému	29 000 Kč

XVI. INVESTICE

V souvislosti s plánovanou rekonstrukcí nedošlo v roce 2023 ani na žádné významné investice.

Ve spolupráci se zřizovatelem, Libereckým krajem, probíhaly práce na prováděcí dokumentaci pro Hudebně kulturní kreativní centrum Lidové sady.

Liberecký kraj přihlásil kulturní centrum do výběrového řízení o poskytnutí podpory v rámci Výzvy č. 0231/2022 Rozvoj regionálních kulturních a kreativních center (velká kulturní a kreativní centra). Důvody pro podání žádosti o poskytnutí dotace jsou opodstatněné. Budova Lidových sadů je z důvodu dlouhodobého neinvestování zastaralá, velmi energeticky náročná a celá řada stavebních částí je v havarijním stavu. V posledních letech zoo investovala do rekonstrukce fasády ze strany od silnice, rekonstrukce přísálí, malého sálu, učeben hudební školy a do kompletní rekonstrukce interiérů přilehlé restaurace. Nutné je zlepšení kvality vnitřního prostředí (kvalita vzduchu, osvětlení, akustika), vybavení moderními technologiemi (zvukové, světelné, vizuální – aparatura, přenosové a záznamové zařízení, osvětlení, projekce, digitální technologie).

Cílem rekonstrukce je vytvoření zázemí pro hudební zkušebny – vybavení učeben a jejich úprava pro fungování jako hudební zkušebny pro začínající hudebníky a kapely. Vytvoření nahrávacího studia – vybudování a vybavení

kvalitní technikou pro možnost nahrát si vlastní CD či hudební klip pro začínající hudebníky. Hudební sály s kvalitní technikou a akustikou pro produkci a poslech hudby s možností záznamu i on-line přenosu (Experimentální studio, malý sál, velký sál). V rámci projektu Hudební kulturně kreativní centrum by měla být realizována rekonstrukce velkého sálu, malého sálu, Experimentálního studia, balkonu, galerie, salonku a učeben hudební školy, toalet ve vstupní hale a infopultu. Zejména se bude jednat o nově řešenou vzduchotechniku, elektroinstalaci, akustiku a provozní potřeby. Objekt Lidových sadů by měl být též doplněn o výtah pro bezbariérové propojení.

D. EKONOMICKÉ
UKAZATELE

---

a. ANALÝZA TVORBY VÝNOSŮ

Výkaz zisku a ztráty PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE							
Zoo Liberec, příspěvková organizace Lidové sady 425/1 IČ: 10973583 46001 Liberec							
sestavěný k 31. 12. 2023 (v Kč)							
Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	1	2	3	4	
			ÚČETNÍ OBDOBÍ				
			BĚŽNÉ OBDOBÍ		MINULÉ OBDOBÍ		
			Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	
B.	VÝNOSY CELKEM		122 592 430,60	29 988 188,45	114 780 226,39	27 303 845,42	
I.	Výnosy z činnosti		45 493 143,60	29 940 181,08	43 521 231,52	27 300 283,98	
	1.	Výnosy z prodeje vlastních výrobků	601	17 000,00		17 500,00	
	2.	Výnosy z prodeje služeb	602	43 443 499,47	20 991 566,04	41 370 998,50	19 067 754,30
	3.	Výnosy z pronájmu	603		2 283 927,49		1 419 786,94
	4.	Výnosy z prodaného zboží	604		5 899 357,35		5 570 427,13
	12.	Výnosy z prodeje materiálu	644	12 338,00		35 788,00	
	16.	Čerpání fondů	648	1 078 473,14		67 000,00	
	17.	Ostatní výnosy z činnosti	649	941 832,99	765 330,20	2 029 945,02	1 242 315,61
II.	Finanční výnosy		127 307,89	854,37	2 221,32	549,44	
	2.	Úroky	662				
	3.	Kurzové zisky	663	127 307,89	854,37	2 221,32	549,44
IV.	Výnosy z transferů		76 971 979,11	47 153,00	71 256 773,55	3 012,00	
	2.	Výnosy vybraných místních vládních institucí z transferů	672	76 971 979,11	47 153,00	71 256 773,55	3 012,00
C.	VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ						
	1.	Výsledek hospodaření před zdaněním		-2 683 687,09	2 946 687,09	-1 150 401,68	3 490 163,90
	2.	Výsledek hospodaření běžného účetního období		-2 683 687,09	2 683 687,09	-1 150 401,68	3 025 893,90

Rozbor vybraných výnosů 2023:

602 Výnosy z prodeje služeb 64 435 065,51 Kč

61,72 % vlastních výnosů tvoří tržby z prodeje vstupného za celou organizaci 39 769 240,87

29,81 % tržby za stravování ve výši 19 208 303,63

1,29 % tržby za parkovné 829 534,49

0,72 % tržby za reklamu 467 029,09

6,46 % ostatní tržby, např. zážitkové programy, semináře, výukové programy SEV DIVIZNA, umístění zvířat ARCHA 4 160 957,43

649 Ostatní výnosy z činnosti 1 707 163,19 Kč

91,39 % ostatní výnosy z činnosti 1 560 135,81

8,61 % pojistná plnění 147 027,38

672 Výnosy z transferů 77 019 132,11 Kč

80,07 % transfery - příspěvek na provoz 61 671 369

10,82 % transfery - příspěvek na odpisy 8 336 209

6,75 % transfery ostatní poskytovatelé 5 200 955,97

2,35 % transfery investiční - odpisy 1 810 598,14

b. ROZBOR VÝNOSŮ 2023

Zhodnocení výnosů ve srovnání s předchozím rokem			
	Účet	Hlavní činnost 2023	Hlavní činnost 2022
Výnosy z prodeje vlastních výrobků-prodej zvířat	601	17 000,00	17 500,00
Výnosy z prodeje služeb	602	43 443 499,47	41 370 998,50
Výnosy z prodeje materiálu	644	12 338,00	35 788,00
Čerpání fondů	648	1 078 473,14	67 000,00
Ostatní výnosy z činnosti	649	941 832,99	2 029 945,02
Kurzové zisky	663	127 307,89	2 221,32

Propad návštěvnosti v zoo v roce 2023 oproti roku 2022 činil 48 514, tomuto propadu odpovídají i tržby vstupného. Propad tržeb byl vykompenzován zvýšenou návštěvností Lidových sadů převážně v závěru roku, kde došlo k navýšení počtu kulturních pořadů vzhledem k dočasnému ukončení činnosti z důvodu plánované rekonstrukce Hudebního kulturně kreativního centra Lidové sady v roce 2024. Zapojení rezervního fondu bylo využito k vyrovnání ztráty z činnosti.

c. ROZBOR ČERPÁNÍ ROZHODUJÍCÍCH POLOŽEK NÁKLADŮ

ROZBOR VYBRANÝCH NÁKLADŮ 2023:

501 Spotřeba materiálu 25 366 880,14 Kč

- 47,84 % celkové spotřeby materiálu tvoří krmiva, steliva 12 134 500,29
- 27,88 % nákup surovin – služby zákazníkům ve výši 7 071 381,65
- 9,12 % nákup všeobecného materiálu 2 313 847,16
- 15,16 % ostatní náklady, např. materiál na opravy, propagaci, léky, drobný majetek, ochranné pomůcky, kanc. potřeby 3 847 151,04

502 Spotřeba energie 9 704 131,00 Kč

- 47,29 % celkové spotřeby energií tvoří plyn 4 588 432,49
- 39,01 % elektrická energie 3 785 823,91
- 13,70 % vodné 1 329 874,60

511 Opravy a udržování 5 862 806,87 Kč

- 66,33 % všech oprav činí opravy a údržba nemovitého majetku 3 947 330,34
- 33,21 % opravy a údržba movitého majetku 1 947 282

518 Ostatní služby ve výši 19 181 217,44 Kč

- 53,36 % služeb tvoří pořady Lidových sadů, hudební kurzy, popl. za aut práva, pronájmy atd. 10 235 549,92
- 5,20 % stočné 997 624,29 Kč
- 8,60 % služeb vynaložených na propagaci 1 648 939,52
- 4,42 % veterinární služby 847 591,50
- 28,42 % ostatní služby, např. revize, IT služby, doprava, telekomunikace, bankovní poplatky, odpady atd. ve výši 5 451 512,21

521 Mzdové náklady 53 272 550,00 Kč

- 91,80 % mzdové náklady 48 903 458,00
- 7,55 % ostatních osobních nákladů 4 023 742,00
- 0,65 % náhrada mzdy za pracovní neschopnost 345 350

Výkaz zisku a ztráty příspěvkové organizace

Zoo Liberec, příspěvková organizace
Lidové sady 425/1
IČ: 10973583
46001 Liberec

sestavený k 31. 12. 2023 (v Kč)

Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ OBDOBÍ		MINULÉ OBDOBÍ	
			Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
A.	NÁKLADY CELKEM		125 276 117,69	27 304 501,36	115 930 628,07	24 277 951,52
I.	Náklady z činnosti		125 255 258,93	27 041 330,50	115 897 148,19	23 813 681,52
	Spotřeba materiálu	501	17 110 610,09	8 256 270,05	18 394 305,43	7 344 538,36
	Spotřeba energie	502	8 574 383,28	1 129 747,72	4 985 880,04	810 749,64
	Prodané zboží	504		2 861 992,81		2 500 048,72
	Změna stavu zásob vlastní výroby	508	-27 750,00			
	Opravy a udržování	511	5 089 446,41	773 360,46	5 449 198,87	128 437,73
	Cestovné	512	868 722,38		983 153,79	1 344,00
	Náklady na reprezentaci	513	124 233,74		149 239,69	30 706,48
	Ostatní služby	518	17 557 725,62	1 623 491,82	13 578 811,17	1 420 674,78
	Mzdové náklady	521	44 869 046,00	8 403 504,00	42 322 630,00	7 584 333,00
	Zákonné sociální pojištění	524	14 353 924,07	2 384 942,93	13 598 175,09	2 268 956,91
	Jiné sociální pojištění	525	244 367,55	33 103,10	222 388,23	37 386,96
	Zákonné sociální náklady	527	2 548 556,48	411 502,24	2 265 499,50	323 767,10
	Daň silniční	531				
	Daň z nemovitostí	532				
	Jiné daně a poplatky	538	15 277,76		34 780,00	2 300,00
	Smluvní pokuty a úroky z prodlení	541	1 881,00			
	Jiné pokuty a penále	542				
	Manka a škody	547			6 249,10	6 394,00
	Tvorba fondů-rozdíl z prodeje dl.majetku	548	-12 644,75			
	Ostatní náklady z činnosti	549	2 115 509,05	28,37	1 921 018,69	14 210,88
	Odpisy dlouhodobého majetku	551	10 340 735,71	886 973,00	10 259 857,55	831 180,00
	Prodaný dlouhodobý hmotný majetek	553	29 669,54			
	Tvorba a zúčtování opravných položek	556				
	Náklady z odepsaných pohledávek	557				
	Náklady z drobného dlouhodobého majetku	558	1 451 565,00	276 414,00	1 725 961,04	508 652,96
II.	Finanční náklady		20 858,76	170,86	33 479,88	0,00
	Úroky	562			0,77	
	Kurzové ztráty	563	20 858,76	170,86	33 479,11	
V.	Daň z příjmů		0,00	263 000,00	0,00	464 270,00
	Daň z příjmů	591		263 000,00		464 270,00

d. ZHODNOCENÍ NÁKLADŮ VE SROVNÁNÍ S PŘEDCHOZÍM ROKEM

Zhodnocení nákladů ve srovnání s předchozím rokem				
	Účet	Hlavní činnost 2023	Hlavní činnost 2022	HČ 2023/2022
Spotřeba materiálu	501	17 110 610,09	18 394 305,43	-1 283 695,34
Spotřeba energie	502	8 574 383,28	4 985 880,04	3 588 503,24
Změna stavu zásob vlastní výroby	508	-27 750,00	0,00	-27 750,00
Opravy a udržování	511	5 089 446,41	5 449 198,87	-359 752,46
Cestovné	512	868 722,38	983 153,79	-114 431,41
Náklady na reprezentaci	513	124 233,74	149 239,69	-25 005,95
Ostatní služby	518	17 557 725,62	13 578 811,17	3 978 914,45
Mzdové náklady	521	44 869 046,00	42 322 630,00	2 546 416,00
Zákonné sociální pojištění	524	14 353 924,07	13 598 175,09	755 748,98
Jiné sociální pojištění	525	244 367,55	222 388,23	21 979,32
Zákonné sociální náklady	527	2 548 556,48	2 265 499,50	283 056,98
Jiné daně a poplatky	538	15 277,76	34 780,00	-19 502,24
Smluvní pokuty a úroky z prodlení	541	1 881,00	0,00	1 881,00
Manka a škody	547	0,00	6 249,10	-6 249,10
Tvorba fondů	548	-12 644,75	0,00	-12 644,75
Odpisy dlouhodobého majetku	551	10 340 735,71	10 259 857,55	80 878,16
Prodaný dlouhodobý hmotný majetek	553	29 669,54	0,00	29 669,54
Náklady z drobného dlouhodobého majetku	558	1 451 565,00	1 725 961,04	-274 396,04
Ostatní náklady z činnosti	549	2 115 509,05	1 921 018,69	194 490,36
Kurzové ztráty	563	20 858,76	33 479,11	-12 620,35
		125 276 117,69	115 930 627,30	9 345 490,39

Organizace měla oproti předchozímu období vyšší náklady na zajištění provozu, kdy došlo k výraznějšímu nárůstu cen použitých zdrojů, než bylo předpokládáno dle údajů o očekávané inflaci. Již v průběhu roku na základě vývoje hospodaření docházelo ke snaze o optimalizaci nákladů.

Účet 501

Došlo k významnému nárůstu nákladů za krmiva a steliva. Tato oblast vzhledem k charakteru organizace v podstatě neumožňuje úspory. Podařilo se však uspořít v ostatních položkách spotřeby materiálu (drobný majetek, všeobecný materiál, materiál na opravy...)

Účet 511

Většinový podíl na celkové částce oprav v roce 2023 tvořily havarijní opravy.

Účet 518

Mezi významnější položky v nárůstu nákladů na služby patří náklady na kulturní akce Lidových sadů, které stouply přibližně o 1 660 000 Kč, mimo jiné navýšením honorářů umělců.

Došlo ke zvýšení nákladů na ostrahu o 668 000 Kč, kde se z provozních důvodů rozšířila ostraha objektu z budovy Lidových sadů na celý areál zoo. K výše než předpokládanému nárůstu dále došlo u IT služeb, veterinární péče, dopravy atd.

Účet 521

Osobní náklady byly z organizačních důvodů navýšeny o pracovní úvazky lektorů hudebních kurzů, kdy na doporučení odboru kultury byla tato činnost převedena z dodavatelského smluvního vztahu na vlastní provoz organizace. Vzhledem k množství investičních akcí bylo nutné posílit technické středisko. Dále došlo k personálnímu zajištění provozu dětského vláčku v zoo. Závazný ukazatel počtu zaměstnanců nebyl překročen.

Účet 558

Nákupy pouze nezbytně nutného majetku pro zajištění bezproblémové sezóny (terária, regály, lavice v zoo atd.).

Další

významnější nákupy se týkaly vybavení SEV DIVIZNA v rámci rekonstrukce horního patra kanceláří lektorů a střechy objektu.

e. PLNĚNÍ SOUSTAVY UKAZATELŮ K ROZPOČTU

Závazné ukazatele		Upravený rozpočet 2023	Stav k 31. 12. 2023	%
1	neinvestiční příspěvek na odpisy dlouhodobého majetku kraje	8 336 209	8 577 291	102,89
2	neinvestiční příspěvek na provoz organizace	61 671 369	61 671 369	100,00
3	limit prostředků na platy / podíl mimotarifních složek platu	45 860 000	44 869 046	97,84
4	použití prostředků rezervního fondu	8 500 000	1 078 473	12,69
7	limit výdajů na pohoštění	150 000	124 234	82,82
8	počet zaměstnanců organizace	116	106	91,38
11	výsledek hospodaření organizace	0	0	0,00

Skutečné odpisy v roce 2023 činily oproti plánu 8 577 291 Kč (rozdíl vznikl změnami v zařazení investic). Hospodaření Zoo Liberec, příspěvková organizace za rok 2023 skončilo po zapojení rezervního fondu nulovým hospodářským výsledkem.

Odvody do rozpočtu kraje		Upravený rozpočet 2023	Stav k 31. 12. 2023	%
14	odvod z investičního fondu organizace - odpisy nem. majetku	7 322 810	7 322 810	100

Odvod odpisů proběhl ve stanoveném termínu.

f. ZHODNOCENÍ ČERPÁNÍ ÚČELOVÝCH PROSTŘEDKŮ A DOTACÍ Z VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ A JEJICH VYPOŘÁDÁNÍ

Čerpání na 672 Výnosy místních vládních institucí - transfery - ostatní poskytovatelé					
Poskytovatel	Označení	Uplatněno z dotace v roce 2023	Termín realizace	Vyúčtováno	Poznámka
SFŽP	Výukové programy ke klimatickým změnám realizovaných v Zoo Liberec	88 400,00	1. 9. 2022–31. 8. 2024	ne	Organizace obdrží peněžní prostředky až po vyúčtování dotace. Dotace čerpána částečně.
SFŽP	Ekologické výukové programy v Zoo Liberec	125 800,00	1. 9. 2022–31. 8. 2024	ne	Organizace obdrží peněžní prostředky až po vyúčtování dotace. Dotace čerpána částečně.
Evropská výkon. agentura pro klima,-infr. a živ.prost. CINEA	Dotace EU - LIFE4ZOO	7 050,00	1. 9. 2023–28. 2. 2027	ne	Převážně čerpání dotace bude v roce 2024.
Ministerstvo životního prostředí	Dotace MŽP-dlouhodobá záloha LIFE4ZOO	363 629,99	1. 9. 2023–28. 2. 2027	ne	Čerpáno na provozní náklady spojené s dotací.
Statutární město Liberec	Údolí ohrožené divočiny-rozšíření areálu Zoo a rozvoj areálu stávajícího	142 910,98	12. 2023–31. 12. 2028	ne	Provozní dotace, bude čerpáno v 2024-2028
Ministerstvo životního prostředí	Příspěvek Zoo	873 165,00	1. 1. 2023–31. 12. 2023	ano	Dotace byla plně vyčerpána.
Statutární město Liberec	Provoz Centra pro zvířata v nouzi	3 600 000,00	1. 1. 2023–31. 12. 2023	ano	Dotace byla plně vyčerpána.

g. VYHODNOCENÍ DOPLŇKOVÉ ČINNOSTI A MIMOROZPOČTOVÝCH ZDROJŮ

Organizace provozuje se souhlasem zřizovatele doplňkovou činnost v těchto okruzích:

- a) hostinská činnost
- b) prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin
- c) výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona:
  - vydavatelské činnosti, polygrafická výroba, knihařské a kopírovací práce
  - výroba, rozmnožování, distribuce, prodej, pronájem zvukových a zvukověobrazových záznamů a výroba nenahraných nosičů údajů a záznamů
  - zprostředkování obchodu a služeb
  - velkoobchod a maloobchod
  - ubytovací služby
  - pronájem a půjčováním movitých věcí
  - reklamní činnost, marketing, mediální zastoupení
  - mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, vč. lektorské činnosti
  - provozování kulturních, kulturně-vzdělávacích a zábavních zařízení, pořádání kulturních produkcí, zábav, výstav, veletrhů, přehlídek, prodejních a obdobných akcí
- d) pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor

Nejvýznamnější položkou v doplňkové činnosti jsou výnosy z prodeje služeb - stravování, prodej upomínkových předmětů, parkovné a výnosy z pronájmu.

Hospodaření doplňkové činnosti skončilo v roce 2023 kladným hospodářským výsledkem 2 683 687,09 Kč.

h. FINANČNÍ FONDY

Fond kulturních a sociálních potřeb	
Počáteční stav fondu	2 954 231,95
Tvorba fondu	1 072 076,16
Základní přiděl	1 029 376,16
Ostatní tvorba fondu	42 700,00
Čerpání fondu	1 461 508,46
Stravování	1 120 280,00
Kultura, tělovýchova a sport	213 728,46
Úhrada příspěvku na penzijní připojištění	127 500,00
Konečný stav fondu	2 564 799,65
Stav peněžních prostředků na bankovním účtu 243100	2 451 641,89
Zůstatek peněžních prostředků po započtení převodů	2 563 799,65*
*rozdíl tvoří 1 000 Kč - půjčka zaměstnanci	
Rezervní fond	
Počáteční stav fondu	15 271 193,80
Tvorba fondu	3 334 268,40
Zlepšený výsledek hospodaření	1 500 393,78
Peněžní dary účelové	1 833 874,62
Čerpání fondu	1 078 473,14
Úhrada zhoršeného výsledku hospodaření	1 056 838,14
Ostatní čerpání	21 635,00
Konečný stav fondu	17 526 989,06
Stav peněžních prostředků na bankovním účtu	17 526 989,06
Fond investic	
Počáteční stav fondu	33 993 771,97
Tvorba fondu	32 482 807,62
Peněž.prostředky ve výši odpisů DNM a DHM	9 417 110,57
Investiční dotace ze st. fondů aj. veř. rozpočtů	23 048 672,26
Tvorba z prodeje svěřeného DHM	17 024,79
Čerpání fondu	16 895 669,33
Pořízení a techn. zhodnocení DNM a DHM	9 572 859,33
Odvod do rozpočtu zřizovatele	7 322 810,00
Konečný stav fondu	49 580 910,26
Stav peněžních prostředků na bankovním účtu	49 580 910,26
Fond odměn	
Počáteční stav fondu	872 134,97
Tvorba fondu	375 098,44
Tvorba fondu	375 098,44
Čerpání fondu	0,00
Čerpání fondu	0,00
Konečný stav fondu	1 247 233,41
Stav peněžních prostředků na bankovním účtu	1 247 233,41

Na pokrytí fondu investic, rezervního fondu a fondu odměn nemá organizace zřízen samostatný účet. Fondy jsou pokryty zůstatkem běžných účtů.

i. STAV POHLEDÁVEK A ZÁVAZKŮ

Neuhrazené závazky a pohledávky po lhůtě splatnosti k 31. 12. 2023 vyplývající z neuhrazených dodavatelských a odběratelských faktur byly uhrazeny na začátku roku 2024.

Organizace dále eviduje neuhrazené pohledávky po lhůtě splatnosti za péči o zvířata v útulku Archa, na které byly na majitele vystaveny složenky.

Hodnota těchto pohledávek činí k 31. 12. 2023 18 146 Kč. Za účelem vymožení pohledávek budou dlužníci opět kontaktováni.

j. VÝSLEDKY VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ KONTROLNÍ ČINNOSTI

Vnitřní kontrolní činnost byla prováděna dle Směrnice Nastavení vnitřního řídicího a kontrolního systému. V roce 2023 v organizaci neproběhla kontrola prováděná externími subjekty.

k. NÁVRH NA ROZDĚLENÍ ZLEPŠENÉHO HOSPODÁŘSKÉHO VÝSLEDKU

Přehled o hospodářském výsledku	
Ukazatel	Kč
Hospodářský výsledek	
- z hlavní činnosti	-2 683 687,09
- z jiné činnosti	2 683 687,09
celkem k 31. 12. 2023	0,00

Rozdělení hospodářského výsledku			
Ukazatel	stav k 31.12.23	Příděl ze zlepšeného HV	Stav po přidělu
Rezervní fond	17 526 989,06	0	17 526 989,06
Fond odměn	1 247 233,41	0	1 247 233,41
celkem	18 774 222,47	0	18 774 222,47

l. BILANCE MZDOVÝCH NÁKLADŮ ZA ROK 2022 HLAVNÍ I VEDLEJŠÍ ČINNOST

	plán 2023	realita 2023
mzdové náklady	53 500 000	53 272 550
počet přepočtených zaměstnanců	125,00	122,59
průměrný plat vč. náhrady za pracovní neschopnost (bez OON)	33 500	33 487

Celkový plán mzdových prostředků na rok 2023 byl stanoven ve výši 53 500 000 Kč. Průměrný měsíční plat včetně náhrad za dočasnou pracovní neschopnost činil 33 487 Kč.

D. ZÁVĚREČNÁ ČÁST

---

a. ZHODNOCENÍ OBDOBÍ ŘEDITELEM

Vážení přátelé,

dovolte, abych krátce zhodnotil rok 2023 v životě Zoologické zahrady Liberec a jejích středisek: zoologické zahrady, Centra pro zvířata v nouzi při Zoo Liberec – ARCHA, Městského střediska ekologické výchovy při Zoo Liberec – DIVIZNA a Kulturního a společenského centra při Zoo Liberec – Lidové sady.

Pandemie covidu se našťástí stala v běžném životě minulostí. Bohužel ji vystřídal stále trvající konflikt, rozpoutaný imperialistickými touhami Ruska, jež před dvěma lety napadlo suverénní Ukrajinu.

Ve válce strádají především lidé, trpí jí ale i přírodní prostředí a zvířata ve volnosti a v zoologických zahradách. Svou malou pomocí ukrajinským zoologickým zahradám přispěla i liberecká zoo, když zorganizovala transport krmiva, steliva a vybavení, kterého se ukrajinským zoologickým zahradám, nacházejícím se v blízkosti frontové linie, nedostává.

Rok 2023 byl posledním rokem Zoologické zahrady Liberec, příspěvková organizace. S koncem roku byla její existence ukončena. Není však důvod k patosu, nostalgii a již vůbec ne ke smutku. Od počátku roku 2022 postupně přebírala její agendu takřka identická organizace s lehce upraveným názvem, Zoo Liberec, příspěvková organizace. Ta je a bude se dále nacházet v Liberci. Na stejném místě, dokonce s novým územím ve stejné lokalitě, kam vbrzku rozšíří výběhy a expozice pro vzácné a ohrožené druhy zvířat. Také nové prohlídkové trasy pro naše návštěvníky.

V uplynulém roce jsme pro chovaná zvířata, ale i pro návštěvníky, zrealizovali několik menších projektů a v rámci projekční přípravy jsme se přiblížili i k realizaci těch větších. Vybudovali jsme novou expozici pro novozélandské papoušky nestor kea, komplet expozic tropických žab v pavilonu ZooExpo. Zrekonstruovali jsme horní patro, podkroví a střechu na objektu Střediska ekologické výchovy DIVIZNA. Do užívání jsme středisku služeb pro návštěvníky předali nové kontejnerové bistro u kontaktní dětské zoo. Částečnou rekonstrukcí prošel pavilon opic. Změnilo se v něm prostředí jak v návštěvnické části, tak také ve vnitřních expozicích malých opic. K mnoha opravám a modernizaci technologií došlo v zázemí dalších pavilonů a technického zázemí zoo. Díky spojeným finančním prostředkům města a kraje jsme si mohli dovolit i tyto nezbytně nutné, ale mnohokrát odkládané, investice a opravy.

Posunuli jsme se dále v projekčních přípravách pro rekonstrukci a rozšíření pavilonu a výběhů pro žirafy a zebry bezhřívé, rekonstrukci hráze a odbahnění jezera. Postupně se dokončily projekční přípravy na nové bistro v Dětském koutku a na projekt kruhového hospodaření s vodou v horní části zoo.

Velmi plodný rok zaznamenalo i další středisko Zoo Liberec, Kulturní a společenské centrum Lidové sady. Kromě množství kvalitních kulturních akcí, vzdělávacích i zábavních programů se rok 2023 nesl v duchu intenzivní projekční přípravy pro rekonstrukci velké části objektu kulturního domu, v rámci dotačního titulu pro budování kulturně kreativních center. Pokud se projekt Hudební kulturně kreativní centrum Lidové sady podaří zrealizovat, přinese to velkou dávku nové energie snoubící zachování historicko-kulturního dědictví objektu z roku 1901 s novými moderními technologiemi, zlepšujícími akustiku, audio-vizuální efekty.

Zoo Liberec také začala vydávat čtvrtletník AvíZoo přinášející čerstvé informace ze všech aktivit naší organizace. V průběhu roku jsme pak pro naše návštěvníky připravili množství tradičních i nových vzdělávacích, zábavných a relaxačních akcí a aktivit. Ne nevýznamný byl podíl pracovníků Zoo Liberec na vzniku elektronické slevové karty kulturních organizací Libereckého kraje, která dostala název eLpass.

Mnoho nového a zajímavého se událo i v rámci terénních ochranných a vědeckých projektů, které Zoo Liberec vede nebo je do nich zapojena. Dlouholetý vedoucí oddělení terénní ochrany přírody a vědecké činnosti Zoo Liberec, Pavel Zoubek, nás na čas pracovně opustil. Uspěl totiž v mezinárodním konkurzu a dnes řídí výzkumnou terénní stanici v rezervaci Nouabalé-Ndoki na severu Konga. Naštěstí máme v týmu více schopných lidí a jeho místo okamžitě plnohodnotně nahradila Adéla Hemelíková, jejíž dosavadní specializací byl výzkum a ochrana mořských želv a dalších zvířecích druhů v Indonésii. Adéla se mimo koordinaci našich ostatních terénních pracovníků podílí nadále i na dalších projektech v jihovýchodní Asii a v Africe.

Jak je vidět, Zoo Liberec i v roce 2023 byla a nadále bude multižánrovou organizací, komplexně naplňující poslání moderních zoologických zahrad, jímž je především ochrana přírodní světové biodiverzity. A to všemi možnými chovatelsko-ochrannými-vzdělávacími aktivitami, jež rozvíjíme v otevřené spolupráci s každým, kdo je k ní připravený a ochotný. Ať již v Česku nebo kdekoli jinde po světě.

Dovolte mi jako vždy na závěr tohoto zamyšlení poděkovat všem, kteří nám po celý rok 2023 zachovali přízeň a podporu. Můj dík patří především zřizovateli zoologické zahrady Libereckému kraji, Statutárnímu městu Liberec, Ministerstvu životního prostředí ČR, našim významným partnerům a mnoha dalším institucím, společnostem a jednotlivcům, kteří nás podpořili myšlenkově, materiálně i finančně.

Mé osobní poděkování pak patří kolegům ze Zoo Liberec a dobrovolníkům, kteří nám pomáhají. Především oni se zasloužili o vše dobré, co bylo pro zvířata a lidi v roce 2023 vykonáno!

Všem Vám patří můj dík.

I. VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI OVLIVŇUJÍCÍ CHOD ORGANIZACE

Zoo Liberec je stále ještě v období přechodu mezi dvěma zřizovateli a přizpůsobení se novým pravidlům Libereckého kraje a nové situaci.

Nová situace je dána přechodem od organizace v krizi, řešící přežití a havarijní stavy, k organizaci, která vytváří realistické rozvojové plány a ty naplňuje.

Přechodové období je definováno několika aspekty:

- Organizace má po dlouhých letech k dispozici finanční prostředky pro svou obnovu a rozvoj.
- Nový zřizovatel má v mnoha ohledech jiná pravidla pro tvorbu rozpočtu, přípravu a realizaci projektů atd.
- V nových poměrech musíme měnit procesy a ty se učít – změna s sebou přináší i nutnost personálních změn, které se v dnešní době a při platových podmínkách příspěvkové organizace obtížně realizují.
- Oproti praxi městské organizace vyžaduje příprava projektů v krajské organizaci mnohem více času (před zahájením projektů PD prováděcí, stavební povolení, peníze na účtu). Což je dobře, ale netrpělivost zaměstnanců a veřejnosti, kdy už bude změna vidět a kdy budou projekty v realizační fázi, vytváří enormní tlak na zodpovědné zaměstnance.
- Zhoršila se komunikace mezi organizací a městem, což se projevilo např. odebráním parkovacích ploch v okolí zoo z organizace zpět na město a následné enormní zdražení parkovného.

II. NOVÉ AKTIVITY

„To to letí“ – 120 let od založení Zoo Liberec.

Pro organizaci je ještě stále nový celkový způsob fungování pod novým zřizovatelem.

Nové jsou také připravované projekty. Viz. jejich výčet.

III. VÝHLED NA DALŠÍ ROK

V roce 2024 by se měly konečně rozjet větší investiční projekty:

- HKKC Lidové sady,
- rekonstrukce pavilonu a výběhu žiraf a zeber bezhrbých,
- dokončení pořízení generelu na rozšíření zoo v rámci projektu „Údolí ohrožené divočiny“,
- zahájení výstavby občerstvení v Dětském koutku,
- a další...